

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND TALLINNAS
Avaliku õiguse instituut

Katrin Vellet

AEGUMINE TÄITEMENETLUSES- REGULATSIOON JA PRAKTIKA
Bakalaureusetöö

Juhendaja: õigussotsioloogia lektor Anna Markina

Tallinn 2013

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Täitemenetluse olemus ja ülesanded	7
1.1. Täitemenetlus kui universaalmenetlus	8
1.2. Täitemenetlus õigussüsteemi osana	9
2. Kohtutäituri institutsioon	10
2.1. Tsiviiltäite reform 2001	10
2.2. Kohtutäituri õiguslik seisund	11
2.3. Tasustamise põhimõtted	12
3. Aegumise mõiste	12
3.1. Aegumise kohaldamise piiritlemine	13
3.1.1. Nõudeõiguse aegumine	14
3.1.2. Täitedokumendi täitmisele esitamise tähtaja aegumine	14
3.1.3. Täitedokumendi täitmise tähtaja aegumine	14
3.1.4. Riigikohtu praktika	15
4. Täitmise aegumise tähtaja regulatsioon	15
4.1. Täitmise aegumise tähtaeg tsiviilasjades	16
4.1.1. TsÜS muudatused	19
4.2. Täitmise aegumise tähtaeg haldusajades	19
4.3. Täitmise aegumise tähtaeg maksuasjades	20
4.4. Täitmise aegumise tähtaeg väärteo- ja kriminaalasjas	21
4.4.1. Täitmise aegumise tähtaeg KarS-s	22
4.4.2. Täitmiskohtuniku ja kohtutäituri pädevus	25
4.4.3. Kohtute "üleujutamine"	25
4.4.4. Moraalne dilemma	26
4.4.5. TMS muudatused alates 01.10.2010	27
4.4.6. KarS muudatused alates 01.10.2010	28

4.4.7. Muudatuste rakendamise probleemid	28
4.4.8. Aegumise peatumine	29
5. Täitmise aegumise tähtaja rakendamise praktika	31
5.1. Kohtutäituri ametitoimingu mõiste	31
5.2. Kohtutäituri pädevus aegumistähtaja kohaldamisel väärteo- ja kriminaalasjades.....	32
5.3. TsÜS tuleneva aegumistähtaja rakendamise praktika.....	33
5.4. Kohtutäituri tasu maksmise nõude täitmise aegumise praktika.....	35
5.5. Aegumine põhiõiguste kontekstis	36
Kokkuvõte	39
Резюме (The process of execution of negative prescription - regulations and practise)	41
Kasutatud lühendite loetelu	43
Kasutatud materjalide loetelu	44
Kasutatud kirjandus	44
Kasutatud normatiivmaterjalid	45
Kasutatud kohtupraktika.....	46

Sissejuhatus

Täitemenetlus on oma olemuselt riikliku sunni rakendamine isikute suhtes, kes ei ole nendele pandud kohustusi täitnud. Kohustuste iseloom sõltub nendest õigussuhetest, mis on kohustuse tekkimise aluseks.

Eestis moodustab täitemenetlusõigus eraldi õigusharu, kuigi seda võib pidada ka täitemenetlusele eelnenud menetluste jätkuks. Olenevalt õigussuhte iseloomust võib nõue isiku vastu tekkida tsiviilõiguslikust vaidlusest või näiteks riigi karistusfunktsiooni rakendamisest väärteo- või kriminaalasjas. Samuti haldusmenetlusest või maksualasest suhtest.

Täitemenetluses moodustab suure enamuse kogu nõuete mahust rahaliselt väljendatavad nõuded ehk suures osas realiseerub see rahas väljendatud kohustuste täitmisele sundimises.

Olenemata nõude tunnustamise menetluse liigitusest, viiakse täitemenetlus läbi ühtsete menetlusreeglite kohaselt. Õiguslik alus sundtäitmise läbiviimiseks on kehtestatud täitemenetluse seadustikus (TMS). Mõningaste erisustega sundtäidetakse eelnenud menetlust silmas pidamata kõiki nõuded ühetaoliselt. Selles väljendubki täitemenetlusõiguse universaalsus. Kuigi nõude tekkimise alused ja täitemenetlusele eelnenud menetlus teenivad õiguslikult erinevaid eemärke, ei oma nad täitemenetluse läbiviimisel väga olulist rolli.

Kuigi täitemenetluse ja muude menetlusliikide lahushoidmine on menetlusökonomikat silmas pidades põhjendatud, on seosed nende vahel olulised täitemenetluses tähtsust omavate küsimuste lahendamisel. Üheks selliseks kokkupuute kohaks on nõuete aegumise temaatika.

Kokkupuutepunkt tuleneb asjaolust, et aegumise kohaldamise tähtaegu reguleerib see seadus, mille tulemusel nõue tekkis. Aegumise sätteid ei ole koondatud TMS endasse.

Riigiti erineb täitemenetluse läbiviija staatus, osades riikides kuuluvad täitemenetluse läbiviijad riigivõimu aparaadi hulka ametnikena, teistes riikides peetakse seda vaba elukutsena (kohtutäitur) omal vastutusel. Viimasel juhul kehtestab riik menetleja tasud ja staatuse eriseadusega. Eestis viivad täitemenetlust läbi vabakutselised kohtutäiturid aastast 2001.

Kuigi täitemenetluse läbiviija on menetlemisel iseseisev, peab ta aegumise kohaldamisel suutma mõista, millist seadust rakendada ja kohaldama neid sätteid kooskõlas TMS-ga. Täitemenetlust tuleb läbiviia arvestades formaliseerituse printsiibiga, mis väljendub kohtu ja täitevvõimu teostava organi vahelises tööjaotuses. Täitemenetluse läbiviija ei tohi lahendada sisulisi küsimusi, vaid lähtuma täitedokumendis sätestatud ettekirjutusest. Sekkudes

materiaalõiguslikku vaidlusesse sekkuks täitmist korraldav isik õigusemõistmisesse, mis ületaks tema pädevust ja piiraks kohtuvõimu teostamist.

Täitemenetluses tuleb arvestada ka nende isikute õigustega, keda täitemenetlus otseselt puudutab (menetlusosalised). Nii võiks eeldada, et menetlusosalisele peaks nii õigusselgust kui põhiseaduslike printsiipe silmas pidades olema ette teada, millist käitumist võib menetluse läbiviijalt eeldada ja milliseid õigusi on menetlusosalistel võimalik kaitsma asuda, kui neid rikutakse. Eeskätt puudutab see kohustatud poole (võlgniku) õigust teada, millise tähtaja jooksul tema vastu algatatud täitemenetlus lõpeb nõude aegumise tähtaja saabudes ning millised menetluslikud toimingud tuleb antud õiguse maksmaks panemiseks isikul teostada. Samuti puudutab see ka õigustatud poole ootusi tuleviku suhtes – mis aja jooksul tema õigus on jõus ja temale on tagatud riigisunni võimu kasutamine nõude rahuldamiseks.

Töö eesmärgiks on välja selgitada, millisel õiguslikul alusel aeguvad täitmisele esitatud nõuded täitemenetluses ja millised on aegumistähtaja kohaldamise erinevused. Millised asjaolud on tinginud vajaduse reguleerida nõuete aegumist erinevalt ning mis on nende teoreetilisteks põhjendusteks. Milline on õiguslik regulatsioon, selle muutumist tinginud faktorid ja praktikas tekkinud probleemid. Kas nõuete aegumise regulatsioon täitemenetluses on kooskõlas üldtunnustatud printsiipidega nagu õigusselgus, -kindlus ja võrdne kohtlemine. Milline pädevus on täitemenetluse läbiviijal täitmise aegumise üle otsustamisel, kas see on kooskõlas täitemenetluses tunnustatud formaliseerituse printsiibiga. Mõningal määral on käsitletud ka kohtutäituri tasustamise põhimõtteid ja kohtutäituri tasu otsusest tuleneva nõude aegumist. Töö koostamisel lähtus autor hüpoteesist, et täitmise aegumine on reguleeritud erinevatel alustel, mis tekitab erinevat praktikat ja loob vastuolu menetleja pädevuse piiritlemisel.

Töös on kogutud andmeid õigusalasest kirjandusest, seadusandlusest ja kohtupraktikast. Andmetele tuginedes on analüüsitud aegumise mõistet, aegumise kohaldamist puudutavat seadusandlust ja selle kujunemist, kohustatud isiku põhiseaduslikke õigusi kokkupuutes täitemenetlusega, menetleja õiguslikku staatust ja ülesandeid aegumise kohaldamisel, eri liiki menetluste kokkupuudet täitemenetlusega ja nende mõju aegumise tähtaja kohaldamisel. Analüüsitud on ka väljakujunenud riigikohtupraktikat. Töö koostamisel on uuritud õigusalast kirjandust ja perioodika väljaandeid.

Uurimismeetodina on kasutatud seaduse võrdlevat analüüsi. Töö eesmärgiks oli välja selgitada ebaühtlus (milles see seisneb) ja kõrvutada erinevusi. Põhiõiguslike printsiipide analüüsimine täitmise aegumise kontekstis aitab mõista regulatsiooni muutmise vajadust ja toob välja need põhiväärtused, millest lähtuvalt võiks muudatuste tegemisel lähtuda.

Töös on 5 peatükki ja 27 alapeatükki, mille koostamisel on järgitud nende sisust tulenevat arutluskäiku.

Töö esimene, teine ja kolmas peatükk keskendub täitemenetluseõiguse teoreetilisele käsitlemisele. Samuti täitemenetluse läbiviija staatusele ja ülesannetele. Neljas peatükk käsitleb aegumise mõistet ja selle kohaldamise teoreetilist käsitlust ja kohtupraktikat. Töö viies peatükk annab ülevaate täitmise aegumise seadusandlusest ja selle kujunemisest lähtuvalt õigussuhte iseloomust. Viiendas peatükis on käsitletud praktikas täitmise aegumise kohaldamisel tekkinud kitsaskohti ja võimalikke lahendusi. Lahenduste pakkumisel on autor välja toonud argumente ja põhjendusi täitmise kohaldamise paremaks reguleerimiseks.

Uurimustöö on suures osas ülesehitatud seadusandluse uurimisele ja analüüsimisele. Seaduste tõlgendamisel on kasutatud loogilist ja grammatilist tõlgendamist. Praktika analüüsimisel on töö kirjutaja tuginenud nii oma isiklikele kogemustele kohtutäiturina töötades alates märts 2001.a. kui ka kohtupraktikale.

Autor tänab juhendajat Anna Markina't.

1. Täitemenetluse olemus ja ülesanded

Täitemenetlus on riigiõigussüsteemi üks osa, millel on kindel eesmärk – tagada riigi sunnijõud isiku kohustuste täitmisele sundimiseks - sundida võlgnikku tegema sooritust, mida ta vabatahtlikult teha ei taha. Sundtäitmise õigus ei reguleeri põhiliselt midagi muud kui riiklike õigustega organi tegutsemist, mille ülesandeks on teha seda, mida tegelikult peaks tegema võlgnik.¹ Täitemenetlus kuulub avaliku õiguse valdkonda, kuna selle läbiviimisel kasutatakse riiklikku sundi.

Sundtäitmise eesmärk on tagada maksejõuetusest või mittemaksmisest tingitud probleemide lahendamine õiguslikel alustel ja tsiviliseeritud vahenditega. Kaudselt välistab täitemenetlus ka omakohtu kaudu nõude täitmist igaühe õiglustundest lähtuvalt. Sundtäitmise kaudu kindlustab riik seega ühiskonnas laiemas mõttes õigusrahu ja õiguskindlust.² Seega puudutab täitemenetlus ka riigikorralduslikku aspekti – igaljuhul kuulub täitemenetlus riiklike ülesannete hulka ja peab silmas üldist ühiskondlikku korrastatuse ideed. Samuti tagatakse riigi sunnijõuga mitterahalistest kohustustest tekkinud õigustatud isiku (sissenõudja) õiguste maksmapanek.

Täitemenetlust tuleb eristada pankrotti- ja inkassomenetlusest. Kuigi sageli nimetatakse täite- ja pankrotimenetlust ka tsiviiltäiteks, ei ole see õiguslikult korrektne – täitemenetluses täidetakse ka kriminaal- ja väärteo asju. Samuti erineb pankrotimenetluse ja täitemenetluse läbiviimisel võlgniku staatus ja suunatus nõude rahuldamisele. Täitemenetluses tegeleb menetluse läbiviija igast täitedokumendist tuleneva nõude menetlemisega, pankroti puhul kogub menetluse läbiviija kokku kõik isiku vastu suunatud nõudeid ja püüab neid rahuldada parimal võimalikul moel. Inkasso menetlusest eristab täitemenetlusest ka erinev võimuvolituste maht – inkassol puuduvad seadusest tulenevad volitused võlgniku vara arestimiseks, kohustuse täitmisele suunamine toimub üldjuhul kohtueelsete läbirääkimiste teel kasutades neid vahendeid, mis on seadusega kooskõlas ega ole seadusega keelatud.

Täitemenetlusele eelnevaks etapiks ja eelduseks on enne kohustuste tekkimist mõne teise menetluse läbimine ehk nõuded mida täita tekivad väljaspool täitemenetlust. Seega ei taga riik absoluudis igaühe õigust riigi sunniaparaati kasutades oma õiguse (ehk võlgniku kohustuste) täitmisele sundimiseks vaid eeldab nende kohustuste legaliseerimist või seadusega otsetäidetavaks tunnistamist (näiteks on TMS kohaselt otsetäidetavad hüpoteegilepingud). Nii on näiteks võlaõiguslikest suhetest tekkinud vaidluse korral pooltel vajalik enne sundtäitmise

---

¹ C.G. Paulus. Tsiviilprotsessi õigus. Tallinn:Juura 1996, lk 180.

² A. Alekand. Täitemenetlusõigus. Tallinn:Juura 2011, lk 13.

läbiviimist saada omavahelisele vaidlusele õiguslik hinnang pädeva instantsi (näiteks kohtu) poolt; kriminaal- ja väärteomenetluses saada vastav otsus või akt kohtust või väärteomenetleja poolt, jne.

Sundtäitmine reguleerib nii kohustatud isiku (võlgnik) kui õigustatud isiku (sissenõudja) õigusi ja kohustusi ja teeb ettekirjutusi menetluse läbiviijale (kohtutäitur), mis omakorda tagab otsuste täitmise garanteerituse ja protsessi ettenähtavuse, sisaldab toimingute läbiviimise protseduure ja nende vaidlustamise võimalusi ja korda.

1.1. Täitemenetlus kui universaalmenetlus

Täitemenetlus on oma olemuselt universaalmenetlus, kus kohtutäitur sundtäidab nii avalik-õigusliku iseloomuga kohustusi kui ka eraõiguslikke nõudeid. Seejuures kohtutäitur ei loo uut õigust, tal pole õigust hinnata täitedokumendi sisulisi asjaolusid ega võtta vastu otsuseid pooltevaheliste vaidluste lahendamiseks. Ehk teisisõnu, täitemenetluses kehtib formaliseerituse põhimõte, mille kohaselt kohtutäitur peab kontrollima, kas täitmiseks esitatud dokument vastab formaalselt seaduse nõuetele, mitte kontrollima materiaalse õiguslikke asjaolusid.³

Nõude sisust olenemata koheldakse kõiki avalik-õiguslikke rahalisi nõudeid täitemenetluses võrdselt. Seega on täitemenetluses nii liiklustrahv kui ka kaitseväeteenistuse seaduse alusel määratud trahv võrdsed nõuded ega olene nõude aluseks olevatest materiaalse õiguslikest asjaoludest.

Täitemenetluse alustamiseks piisab täitedokumendi ja sissenõudja avalduse esitamisest (erand on väärteomenetluse trahv), kohtutäitur peab võtma menetlusse kõik täitedokumendid, mis formaalselt vastavad täitedokumendile esitavatele nõuetele.⁴ Kohtutäitur on kohustatud alustama täitemenetlust viivitamata ning võtma tarvitusele kõik seaduses toodud võimalused täitedokumendi täitmiseks, sealhulgas pöörama sissenõude võlgniku varale ja rahuldama sissenõudja nõude täitetoimingute tulemusel laekunud tulemi arvel.

Olenevalt riigi poliitilisest tahtest ja ülesehitusest viiakse täitemenetlust läbi kas riigivõimu hulka kuuluvate ametnike või näiteks vabakutseliste kohtutäiturite kaudu.

---

³ Riigikohtu määrus 16.10.2002 3-2-1-119-02.

⁴ Aleksand (viide 2), lk 331.

1.2. Täitemenetlus õigussüsteemi osana

Vormiliselt on täitemenetlus teistest õigusharudest eraldatud eriseaduse – täitemenetluse seadustiku - kaudu, millest tulenevalt on seda raske liigitada. Liigitamine on raskendatud ka see tõttu, et täitemenetlus on teistest õigusharudest eraldatud ka organisatoorselt – menetlust viib läbi vabakutseline kohtutäitur. Kehtiv TMS määratleb täitemenetluse kui täitedokumendi täitmise menetluse.⁵

Kuna kohtutäitur menetleb nii era- kui avalikõiguslikke nõudeid samade menetlusnormide järgi, ei ole võimalik menetlust liigitada ka täitedokumentide kuuluvuse järgi mingi valdkonna koosseisu. Eestis võib täitemenetlust pidada teatud mõttes universaalmenetluseks, kus kohtutäitur viib läbi neid toiminguid, mille puhul on õigus ja võimalus kohaldada sundi ja mida ei ole antud ühegi teise organi pädevusse.⁶

Sundtäitmist on nimetatud ka tsiviiltäiteks, millega ei saa nõustuda kuna täitmisele esitatud nõuete kogumahust moodustavad avalik-õiguslikud nõuded ligi 70%.⁷ Kuna TMS kohaselt on sundtäidetavad nii tsiviilkohtu-, haldus-, kriminaal-, maksu-, väärteo-, töövaidlusmenetluse ja kohtuvälise vaidluste lahendamise menetluses koostatud lahendid, võib täitemenetlust pidada ka nende menetluste jätkuks.

Samas on kohtutäituri tegevusele esitatavad kaebused allutatud TMS järgi hoopis maakohtule (TMS § 217 lg 2), täitemenetluses loodud dokumentide kättetoimetamisele kohaldatakse samuti tsiviilkohtumenetluses kehtestatut (TMS § 7 lg 2). Haldusmenetluse reeglite kohaldamine on täitemenetluse läbiviimisel aga välistatud kohtutäituri seadusega (KTS § 1 lg 2).

Täitemenetlust ei käsitleta kohtumenetluse (sh haldusmenetluse, väärteomenetluse ega tsiviilmenetluse) osaks, vähemalt võib nii järeldada Eestis ilmunud õiguskirjandusest, kus menetlust puudutavates õpikutes ja käsiraamatutes ei ole täitedokumentide täitmise protsessi üldjuhul käsitletud. Võimalik, et põhjus on selles, et valdkonniti on õigusteadlased spetsialiseerunud ning ei soovi võtta sõna teemal, mis on neile võõras.

Seega võib sundtäitemenetlust pidada eraldiseisvaks menetluse liigiks nii formaalselt kui vormiliselt. Tegemist on eraldiseisva täitevorganiga, mida teostab vabakutselise ametikandjana kohtutäitur.

---

⁵ Täitemenetluse seadustik. RT I, 31.12.2012, 15, § 1.

⁶ Aleksand (viide 2), lk 17.

⁷ Justiisministeeriumi poolt avaldatud täitemenetluse statistika. Kättesaadav internetis: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=56510/T%E4itestatistika+2011+lahendiliigi+j%E4rgi.pdf>.

2. Kohtutäituri institutsioon

Euroopas on kohtutäiturite ametitegevus korraldatud kas vaba elukutsena või riigiametnikena. Eestis on alates 2001 aastast ametis vabakutselised kohtutäiturid. Kohtutäitur peab sarnaselt notari ja vandetõlgiga oma ametit vaba elukutsena ja omal vastutusel. Riik on kehtestanud KTS alusel kohtutäituri staatuse ja tasu võtmise korra. Sisuliselt on riik osa riigivõimu teostamisest delegeerinud vabakutseliste ametiisikute kätte.

2.1. Tsiviiltäite reform 2001

Sundtäitmise (nimetati toona ka tsiviiltäiteks) reform oli poliitiline otsus. Kohtu alluvuses täitevosakonna koosseisus tegutsevate kohtutäiturite reformimise järgselt otsustati üle minna vabakutseliste ja isemajandavate kohtutäiturite süsteemile. Riik saavutas reformijärgselt rahalise kokkuhoiu (maksumaksja raha ei kulutata täitesüsteemi ülalpidamiseks) ja motiveeris ametisse astuvaid kohtutäitureid ise endale tasu teenima. Reformimisel koondati endised ametnikud ja kuulutati välja konkurss uute kohtutäiturite ametisse nimetamiseks. Reformi läbiviimine kuulus Justiitsministeeriumi valitsemisalasse. Kohtutäiturid nimetas ametisse justiitsminister alates 01. märtsist 2001.a tähtajatult.⁸ Täitemenetluse reformi läbiviimisel võeti eeskujuks nii Prantsusmaa, Belgia, Holland kui ka Luksemburg. Eesti täitesüsteem põhineb nn prantsuse mudelil.⁹

Sundtäitereformi peetakse nn erastamislaine jätkuks, kus erasektor kaasati riigi täitefunktsiooni täitmisesse. Seda võib nimetada ka uue avaliku halduse ideoloogia ellukutsumise tagajärgseks. Uue avaliku halduse põhieesmärk oli avaliku ja erasektori lähendamine, tuues avalikku sektorisse erasektori elemente, ning minimeerida riigi tegevust.¹⁰ Tsiviiltäitereform tõi kaasa kaks peamist muudatust – seadusega volitati eraõiguslikud isikud tegutsema täitemenetluses riiklikku sundi rakendades ning kulud suunati maksudelt teenustasudele.¹¹

---

⁸ Justiitsministri 27.02.2011 käskkiri nr 98.

⁹ A. Mathieu-Fritz, A. Quemin. French "officiers ministériels": Autonomy of the Legal Professions, Protection of Their Market and an Ambivalent Relationship with the State. 2009 – International Journal of the Legal Profession, vol 16, no 2–3, pp 167–189.

¹⁰ C. Pollitt, G. Bouckaert. Public Management Reform: A Comparative Analysis. Oxford: Oxford University Press. 2004.

¹¹ T. Annus. Riigi funktsioonide delegeerimine eraõiguslikele isikutele kohtutäiturite näitel. Juridica 2002, nr 4, lk 224–229.

2.2. Kohtutäituri õiguslik seisund

Kohtutäituriid Eestis on oma eksistentsi ajal kuulunud nii täitevvõimu kui ka kohtuvõimu hulka. Oma funktsioonide poolest liigitub kohtutäitur siiski täitevvõimu alla. Samuti saab kohtutäituri põhiülesande – sunni rakendamine – järgi liigitada teda avaliku võimu teostamise alla. Millist võimu aga kohtutäitur täpsemalt siis täidab, saab vastata välistamise kaudu.

Kohtutäitur ei loo uut õigust, samuti ei võta ta vastu otsuseid pooltevahelise vaidluse lahendamiseks, seega ei täida kohtutäitur ei seadusandlikku ega ka kohtuvõimu funktsiooni. Taavi Annus on nimetanud kohtutäituritele delegeeritud ülesannet riigi täitefunktsiooniks.¹² Tallinna Linnakohus on leidnud, et kohtutäitur täidab riigi haldusfunktsiooni, mistõttu on ka kohtutäiturile makstav tasu avaliku õiguse valdkonda kuuluv rahaline kohustus.¹³ Seega moodustab kohtutäitur haldusekandjana täitevvõimu ühe osa, kuigi tema ülesanded olenevalt täitedokumendi liigist ja sissenõudjast on erinevad. Eranõuete täitmisel on kohtutäituri seisukohast pooled võrdsed ja kohtutäitur nende vaheline erapooletu ametipidaja, riigi kasuks sissenõudmisel on kohtutäitur nõ ”riigi käepikendus”.

Kohtutäituri õiguslik seisund, tema kohustused ja õigused, samuti järelevalve teostamise põhimõtted, distsiplinaarvastutuse ja tasustamise põhimõtted on koondatud KTS-sse. KTS kehtestati 01.03.2001.a. Täna kehtib KTS uues redaktsioonis alates 01.01.2010.¹⁴

Vastavalt KTS § 2 lõikele 1 peab kohtutäitur avalik-õiguslikku ametit enda nimel ja vastutusel vaba elukutsena. Vastavalt KTS § 9 lõikele 1 vastutab kohtutäitur oma ametitegevuse käigus süüliselt tekitatud kahju eest riigivastutuse seaduses sätestatud alustel ja ulatuses. Kohtutäitur vastutab ka tema büroo töötajate poolt süüliselt tekitatud kahju eest. Kohtutäitur on kohustatud ametitegevusest tulenevaid riske maandamiseks sõlmima ametikindlustuslepingu (KTS § 10). Seadusega on kohtutäiturile pandud pideva enesetäiendamise kohustus (KTS § 12). Kohtutäituri tegevuse üle teostab järelevalvet Justiitsministeerium (KTS § 54). Järelevalvet teostavatel isikutel ei ole õigust anda kohtutäiturile siduvaid õiguslikke juhiseid. Sekkumisõiguse puudumine toetab kohtutäituri kui vabaelukutse pidaja staatust, kus kolmandatel isikute õigust kohtutäituri õiguse kohaldamisele ei tohi muudmoodi piirata kui kaebeõiguse teostamisega.

Menetluslikult on kohtutäitur menetluse läbiviija, kes teeb seda ainuisikuliselt. Kuigi kohtutäitur võib oma ametitegevuse korraldamiseks palgata tööjõudu ja teatud eelduste olemasolul üle anda ka osasid täitetoiminguid oma abile, lasub sellegipoolest vastutus

---

¹² T. Annus. Riigi funktsioonide delegeerimine eraõiguslikele isikutele kohtutäiturite näitel. *Juridica* 2002, nr 4, lk 225.

¹³ Tallinna Linnakohtu määrus 09.10.2003 2/33-3238/03.

¹⁴ Kohtutäituri seadus, RT I, 21.03.2011, 16.

menetluse läbiviimise ja süülise õigusvastaselt läbiviidud toimingute tagajärjel kahju hüvitamisel kohtutäituril ainuisikuliselt. Täitemenetlus algab küll sissenõudja avalduse esitamise tagajärjel, kuid kohtutäitur tegutseb menetlust läbiviies iseseisvalt ilma menetlusosaliste poolse juhendamiseta. Teiselt eeldab menetluse läbiviimist ka kohtutäituri ametikohustuste täitmise hoolsus (TMS § 8). Seadusega on keelatud täitmisesse muul viisil sekkuda kui seadusest tuleneval alusel (kaebemenetlus täitemenetluses või näiteks pädeva organi ettekirjutus menetluse peatamiseks).

2.3. Tasustamise põhimõtted

Kohtutäituri ametitoimingud on tasulised (KTS § 28 lg 1). Kohtutäituril on õigus võtta tasu ametitoimingu eest ja nõuda sellega seotud kulude hüvitamist ainult KTS sätestatud juhtudel, ulatuses ja korras. Kohtutäituril on keelatud sõlmida kokkuleppeid KTS sätestatud tasumäärade või tasu võtmise korra muutmiseks. Rahaliste sissenõuete täitmisel sõltub kohtutäituri tasu sissenõudmisele esitatud summa suurusest. Tasu arvutamisel võetakse aluseks KTS sätestatud summade vahemik vastavalt §-le 35. Juhul kui kohtutäitur on käibemaksukohuslane, lisandub tasule ka 20% käibemaksu.

Ametitoimingute ammendavat loetelu TMS ei anna. Samuti kehtestab KTS kohtutäituri tasu nõudepõhiselt, mis annab alust eeldada, et antud tasu eest peab kohtutäitur menetlema nõuet olenemata selle sissenõudmiseks tehtud toimingute mahust.

3. Aegumise mõiste

Üldisemalt võib täitmise aegumist nimetada tähtajaks, mille lõppemisel ei pea kohustatud pool kohustust täitma - ta vabaneb selle sooritamise kohustuslikkusest. Ühelt poolt vabaneb kohustatud isik kohustusest, teiselt poolt kaotab õigustatud pool õiguse nõuda selle kohustuse täitmist riigivõimu abil. Täitemenetluse läbiviija jaoks tähendab aegumise kohaldamine menetluse lõpetamise kohustuslikkust.

Aegumise eesmärk on piiritleda kohustuste täitmise ajavahemikku lähtudes mõistlikkusest – õigussuhetes ei ole otstarbekas koormata isikuid kohustustega, mille täitmist ei suudeta tagada

mõistliku aja jooksul. Aegumine kaitseb üheltpoolt kohustatud poolt (võlgnikku) riigivõimu suutmatuse eest.¹⁵

Erinevatest õigussuhetest tekkinud kohustuste iseloom on erinev ja teenib erinevaid eesmärke – karistusõiguses teenib karistus õigluse põhimõttest tulenevat eesmärki: see peab olema õiglane ja mõjus. Mõjususe seisukohast pole aga eesmärgipärane rakendada sundi määramata ajaks või piirata seda liialt pika perioodiga, kuna selle preventiivne mõju selles ei avaldu. Karistusotsuse täitmise aegumise regulatsioon teenib eesmärki, et otsuse täitmine ei toimuks ebamõistlikult pika aja pärast ja isik oleks kaitstud olukorras, kus täitur kui avaliku võimu esindaja ei suuda seaduses sätestatud tähtaja jooksul korraldada kohtu- või kohtuvälise menetleja otsuse täitmist. Olukorras, kus seadusandja selliseid tähtaegu kehtestanud ei ole, peab täitmine toimuma mõistliku aja jooksul.¹⁶

Aegumise tähtaega võib pidada ka üheks võlgadest vabanemise viisiks, mis annab võlgnikule legaalse võimaluse riigivõimu sunnijõu rakendamise lõpetamiseks. Aegumist võib õigustatult pidada ka võlgniku õiguseks nõuda tema vastu algatatud täiteasjade lõpetamist olukorras, kus nõude menetlemise tulemusel ei ole nõuet rahuldatud või on tehtud seda vaid mingis ulatuses. Aegumise tähtajal on ka õiguspoliitiline iseloom ja see peaks üldisemalt peegeldama ühiskonna soove ja õiglustunnet.

Täitemenetluses sisaldab aegumine samuti mõistlikkuse aspekti – ei ole mõttekas koormata menetlejat liialt pikkade tähtaegadega nii ressursi kasutamise otstarbekust kui ka kohustatud isiku majanduslikku võimekust silmas pidades. Praktikas väljendub see selles, et aegumistähtaja jooksul sissenõudmata (tulemuseta) täitedokumentidest tulenevad nõuded tuleks täitemenetlusest välistada kui ebatõenäoliselt laekuvad ning selle tähtaja lõppedes tuleb ka menetleja menetlemise kohustusest vabastada. Loomulikult peab vastukaaluks tagama efektiivse menetluse erinevate menetluslike õigustoimingute näol, et välistada aegumise kohaldamist nendes menetlustes, kus nõude rahuldamine oleks objektiivselt võttes võimalik aga on jäänud realiseerimata menetleja laiskusest või ebakompetentsusest.

3.1. Aegumise kohaldamise piiritlemine

Eestis tähistatakse kõiki dokumente, millest sisaldub võlgnikule suunatud nõue teha sissenõudjale sooritus, mõistega täitedokument. Sundtäitmisele kuuluvate täitedokumentide

---

¹⁵ Riigikohtu 16.02.2004 otsus nr 3-3-1-5-04, punkt 12.

¹⁶ Viide 19.

loetelu on sätestatud TMS § 2. Kokku loetleb seadus 32 erinevat täitedokumenti, mille tekkimise alused tulenevad erinevatest õiguslikest suhetest.

Aegumise käsitlemisel tuleb vahet teha nõude aegumistähtaja ja nõude väljamõistmise aluseks oleva dokumendi (täitedokumendi) täitmise tähtaja aegumise vahel.

Viimast võib omakorda Riigikohtu praktikast ja seaduse sõnastusest silmas pidades liigitada veel kaheks:

- sissenõudjale antud tähtaeg täitedokumendi täitmisele esitamiseks;
- aegumistähtaeg täitedokumendi täitmiseks.

Millist aegumise tähtaega tuleb kohaldada sõltubki sellest, mille osas aegumist kohaldada soovitakse, sellest sõltub omakorda tähtaja pikkus ja kohaldaja pädevus.

3.1.1. Nõudeõiguse aegumine

Esimesel juhul puudutab aegumine sissenõudja nõude maksmapaneku tähtaegu nõude tunnustamisel. Karistusõiguslikult võib aegumine tähendada ka karistuse määramisest vabanemist. Samuti õigustatud poole õigust pöörduda vastava struktuuri poole asja menetlemiseks või aegumise kohaldamiseks menetluse ajal. Aegumise kohaldamine toimub seega selles menetluses, mille valdkonda nõue liigitub. Täitemenetluse seisukohast nõude aegumise üle otsustamine ei kuulu täitemenetluse läbiviija pädevusse ja täitemenetluse läbiviimise staadiumis enam aktuaalsed ei ole.

3.1.2. Täitedokumendi täitmisele esitamise tähtaja aegumine

Sissenõudjale antud tähtaeg täitedokumendi täitmisele esitamiseks piirab sissenõudja õigust esitada täitedokument täitmisele oma suva järgi. Aegumise tähtaeg täitmisele esitamiseks peab tagama üldise korrastatuse nõuete täitmisele suunamiseks, et see toimuks mõistliku aja jooksul. Sisuliselt on tegemist aegumistähtajaga, mille jooksul peab sissenõudja esitama täitedokumendi täitmisele (esitama vormikohase avalduse kohtutäiturile). Tegemist on seadusandjapoolse ettekirjutusega ajavahemiku kehtestamise näol eeskätt sissenõudjale, mille jooksul on õigustatud poolel õigus oma nõue (täitedokument) täitemenetluse algatamiseks esitada täitemenetluse läbiviijale (kohtutäiturile). Tähtaja möödumisel õigus lõpeb ja täitedokumendi täitmist nõuda ei ole enam võimalik.

3.1.3. Täitedokumendi täitmise tähtaja aegumine

Täitedokumendi täitmise tähtaja aegumine puudutab täitedokumendi täitmise ajavahemikku, mille jooksul on kohtutäituril õigus täitedokumendist tuleneva kohustuse täitmiseks kasutada

sundi ja viia läbi toiminguid. Eelduseks on kehtiva täitedokumendi olemasolu, mis on välja antud kehtiva seadusega kooskõlas ja pädeva organi poolt.

Ühel juhul on seadusandja andnud sissenõudjale tähtaja nõude kohtutäiturile täitmisele esitamiseks sundmenetluse läbiviimiseks, teisel juhul lõpetab aegumistähtaeg nõude täitmise õiguse üleüldse (välistab täitmise). Esimesel juhul on seadusandja soovinud seada ajalised piirid nendele isikutele, kellest sõltub täitedokumendis sätestatud kohustuse täitmisele suunamine (sissenõudjatele), et soodustada täitedokumentide täitmisele esitamise mõistliku aja jooksul, teisel juhul puudutab aegumistähtaeg õigeaegselt (täitmiseks sätestatud tähtaja jooksul) täitmisele esitatud täitedokumentide täitmistähtaega, mille lõppedes võlgnik vabaneb kohustuse täitmise kohustusest ja võib nõuda täitemenetluse lõpetamist.

3.1.4. Riigikohtu praktika

Aegumise tähtaja kohaldamisel on vajalik eeskätt mõista, mida seadusandja on aegumise tähtaja all silmas pidanud – kas nõude aegumise tähtaja, täitmisele esitamise tähtaja või nõude täitmise tähtaja aegumist. Selle mõistmine on olulise tähtsusega ka seetõttu, et Riigikohus on oma praktikas jõudnud antud küsimuste lahendamisel erinevate käsitlusteni.

Näiteks on Riigikohus maksuvõla menetluses käsitlenud aegumistähtaega 1 aasta menetluse alustamise tähtajana, mitte otsuse täitmise tähtajana.¹⁷ Vastupidisele otsusele jõudis Riigikohtu kriminaalkolleegium oma 02.10.2008 otsuses pidades väärteokaristuse täitmise aegumise tähtaega mitte ainult täitma asumise tähtajaks vaid ka otsuse sundtäitmise tähtajaks, mille lõppedes otsust täita enam ei ole õiguspärane.¹⁸

Käesolevas töös käsitletakse eeskätt täitedokumendi täitmise tähtaja aegumist, selle kohaldamist ja praktikat täitemenetluses.

4. Täitmise aegumise tähtaja regulatsioon

Täitmise aegumistähtaeg on tsiviilasjas tehtud lahendite täitmisel 10 aastat (erijuhtudel 3 aastat), kriminaalasjas tehtud otsuste täitmisel 7 aastat, väärteoasjades 4 aastat, maksuasjades 7 aastat.

Nagu näha on seadusandja pidanud vajalikuks erinevate valdkondade lõikes tähtaega varieerida. Eeskätt tuleneb see olemuslikust erinevusest tsiviilnõuete ja süüteona toimepandud tegude vahel. Esimesel juhul on riik taganud kahe eraõigusliku isiku vaidluses tekkinud nõude

---

¹⁷ Riigikohtu otsus 18.05.2006 3-3-1-11-06, punkt 11.

¹⁸ Riigikohtu otsus 02.10.2008 3-1-1-51-08, punkt 8.

täitmise tähtaja, teisel juhul on riik kehtestanud karistusena määratud nõude (ja muude kulude) aegumise tähtaja nõ iseendale. Ühel juhul tagab riik läbi kohtuotsuse üksikisiku õiguste kaitse, teisel juhul nõutakse sisse riigi poolt määratud rahalist karistust ja menetlemisel tekkinud kulusid. Arusaadavalt puudutab kriminaalasjas väljamõistetud sissenõude täitmine vaid rahalises väljenduses nõudeid. Vabaduskaotusliku karistuse täitmise aegumistähtjad on seadusega välistatud.

Seaduses sätestatud aegumise tähtaja mõiste ebaselgus on praktikas tinginud probleeme, kus puuduliku sõnastuse tõttu ei ole olnud võimalik üheselt mõista selle sisu. Vastandlikke arvamusi näitab ka Riigikohtu praktika aegumistähtaja kohaldamise üle otsustamisel.

Väärteo ja kriminaalasjades on täiteasjade arv kõige suurem, sellest on tingitud ka antud valdkonnas kõige enam menetletud aegumist puudutavaid kohtuvaidlusi. Võib öelda, et antud valdkonnas on seadusandja võtnud otsustavalt käsile aegumise regulatsiooni sõnastuse parandamise ja reguleerimise. Alates 01.01.2010 kehtima hakanud karistusseadustiku (KarS) ja TMS muudatuste järgselt on vaidlused antud küsimuses sisuliselt lõppenud ja selgus loodud. Samas on väärteo ja kriminaalasjas ebalemist tekitanud kitsaskohad endiselt olemas nii MKS-s kui ka TsÜS-is.

Mainimist vajab ka asjaolu, et aegumise rakendamine ei toimi iseenesest vaid vajab pädeva isiku poolt otsustamist. Olenevalt valdkonnast on see erinev – tsiviilasjades on aegumise kohaldamiseks vajalik huvitatud poolel esitada vastavasisuline avaldus kohtu poole. Väärteo ja kriminaalasjades on otsustuspädevus pandud vaba elukutsena oma ametit pidava kohtutäituri ülesandeks, kes aegumistähtaja saabudes on kohustatud aegumise aluseks olevaid tähtaegu ja erisusi hindama ja võtma vastu otsuse aegumise kohaldamiseks ametitoiminguna. Täitmise aegumise tähtaegu, nende kohaldamist ja seadusest tulenevat regulatsiooni on käsitletud valdkondade kaupa alljärgnevalt.

4.1. Täitmise aegumise tähtaeg tsiviilasjades

Nõude täitmise aegumist reguleerib tsiviilseadustiku üldosa seadus (TsÜS).¹⁹ TsÜS § 134 lõike 1 kohaselt on tähtaeg kindlaksmääratud ajavahemik, millega on seotud õiguslikud tagajärjed. Nagu eelpool mainitud jaotatakse nõuete ja õiguste maksmapanemist piiravad tähtjad aegumistähtaegadeks, õigust lõpetavateks tähtaegadeks ja menetlustähtaegadeks.²⁰

---

¹⁹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I, 06.12.2010, 12.

²⁰ K. Tuulmägi. Aegumistähtjad ja teised seaduses sätestatud tähtjad ning nende eristamise probleeme praktikas. Juridica, 2009, nr 5, lk 267.

Tsiviilõiguses kohalduvad täitmise aegumisele materiaalõiguslikud aegumistähtjad, kohaldamisele ei kuulu menetlus- ega õigust lõpetavad tähtjad.

Õigust lõpetav tähtaeg tähendab seda, et juhul, kui üks pool enda õigust tähtaja jooksul ei kasuta, kaotab ta selle ning õigust lõpetava tähtaja lõppedes lakkab nõue või õigus millegi tegemiseks olemast. Aegumistähtaja lõppemisel nõue aga ei lõpe, vaid annab võlgnikule võimaluse oma kohustuse täitmisest keelduda.

Olemuslikult on õigust lõpetava tähtaja korral tegemist raskema tagajärje kui aegumisega, kuivõrd erinevalt aegumisest õigust lõpetava tähtaja kulgemist peatada ega katkestada ei saa. Samuti on õigust lõpetav tähtaeg reeglina oluliselt lühem kui aegumistähtaeg. Kui pikk täpselt, ei ole võimalik üheselt määratleda, tähtaja mõistlikkust tuleb hinnata iga juhtumi eripärasid silmas pidades. Täitmise aegumise kohaldamisel omab tähtsust siiski täitmise aegumise tähtaeg, mitte materiaalõiguslik nõude aegumine.

Aegumise sisulisi tagajärgi on võimalik lahti mõtestada TsÜS § 142 lõike 1 sätestatud legaalseaduse kaudu - õigus nõuda teiselt isikult teo tegemist või sellest hoidumist (nõue) aegub seaduses sätestatud tähtaja (aegumistähtaeg) jooksul. Pärast nõude aegumist võib kohustatud isik keelduda oma kohustuse täitmisest. Aegumise regulatsiooni kohaldatakse aegumise legaalseadusest tulenevalt üksnes juhul, kui võlausaldajal on õigus võlgnikult midagi nõuda. Sellise määratlusega eristuvad aegumistähtjad õigust lõpetavatest tähtaegadest ja menetlustähtaegadest, kuigi mitte alati ei ole nimetatud tähtaegade vahel vahetegemine lihtne.²¹

Nõude täitmise aegumise kohaldamiseks peab kohustatud isik esitama taotluse, aegumine ei kohaldu nõ automaatselt.²² Vastavalt TsÜS § 143 võtab kohus või muu vaidlust lahendav organ nõude aegumist arvesse ainult kohustatud isiku taotlusel. Seega on seadusega välistatud täitemenetluse läbiviija õigus kohaldada aegumist ise, kohustatud isik peab täitmisele kuuluva nõudele aegumise vastuväite esitamiseks pöörduma kohtu poole.

Aegumise regulatsiooni iseloomustab ja eristab kõige selgemini teistest seaduses sätestatud tähtaegadest see, et aegumistähtaja saabumine ei muuda võlgniku kohustust olematuks, kuid annab talle võimaluse kasutada aegumise vastuväidet ning oma kohustus täitmata jätta.²³ Seega peab võlgnik täitedokumendist tuleneva nõude aegumisele tuginemiseks olema aktiivne ja esitama vastuväite. Lähtudes täitemenetluse formaliseerituse printsiibist, ei piisa vastuväite esitamisest kohtutäiturile, vaid isik peab esitama kohtule TMS § 221 järgi sundtäitmise

---

²¹ K. Tuulmägi. (viide 15).

²² Riigikohtu otsus 21.05.2002 3-2-1-56-02 ja 09.01.2008 3-2-1-131-07.

²³ V. Kõve, T. Tampuu. Eraõiguse põhiprobleeme. Õppematerjal kohtunikele 2003. Tartu 2004, lk 19.

lubamatuks tunnistamise hagi võlausaldaja vastu. Kohtutäitur ei pea aegumist ise arvestama ja ilma vastava lahendita ei ole täituril võimalik iseseisvalt täitemenetlust lõpetada.

Õigust lõpetavate tähtaegade mõistet ei ole üheski Eesti õigusaktis avatud. Kuid õiguskirjanduses on õigust lõpetavaid tähtaegasid iseloomustatud kui "nõuet materiaalselt lõpetavaid tähtaegasid [...], mille möödudes nõue kui selline lõpeb".²⁴

TsÜS § 157 lg 1 sätestab, et jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude, samuti kohtulikust kokkuleppest või muust täitedokumentidest tuleneva nõude aegumistähtaeg on 10 aastat. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt algab lõikes 1 nimetatud nõude aegumistähtaeg kohtuotsuse jõustumisest või muu täitedokumendi väljaandmisest, kuid mitte enne nõude sissenõutavaks muutumist.

TsÜS § 159 reguleerib aegumise katkemist täitetoimingu puhul, mille lõike 1 kohaselt aegumine katkeb ja algab uuesti täitedokumendi täitmiseks esitamisega. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt aegumist ei loeta katkenuks, kui täitedokumenti ei võeta täitmiseks või kui täitedokument võetakse enne täitetoimingut tagasi või kui tehtud täitetoiming tühistatakse. Kohtulahendiga tunnustatud nõude puhul nõude materiaalõiguslik aegumistähtaeg tähtsust ei oma.

TsÜS-i täitmise aegumise regulatsiooni kohaldatakse sisuliselt kõigi TMS § 2 lõikes 1 nimetatud muudest täitedokumentidest tulenevate nõuete täitmise aegumisele, mille osas ei ole sätestatud erisätteid. Eriregulatsioon täitmise aegumise tähtaja osas on sätestatud ka tsiviilkohtumenetluses – TsMS § 179 lg 7 esimese lause kohaselt aegub kohtulahendi alusel riigi kasuks välja mõistetud menetluskulude maksmise nõue, mis ei ole tekkinud riigi osalemisest kohtus menetlusosalisena, samuti trahvimääruse ja muu sellesarnase raha sissenõudmise lahendi täitmise nõue kolme aasta möödumisel raha väljamõistmise lahendi jõustumisest. Sama paragrahvi teise lause kohaselt kohaldatakse nõude aegumisele TsÜS-s nõuete aegumise kohta sätestatut.

Töölepingu vaidlustest tekkinud lahendite täitmise aegumisel rakendatakse samuti TsÜS § 157-st tulenevat aegumistähtaega. Individuaalse töövaidluse lahendamise seaduses on küll sätestatud töövaidluskomisjoni otsuse jõustumise asjaolud ja viidatud, et otsuse täitmine toimub TMS sätestatud korras, kuid täitmise aegumise kohaldamise kohta regulatsioon puudub.²⁵

---

²⁴ P. Varul. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2006, lk 319.

²⁵ Individuaalse töövaidluse lahendamise seadus. RT I, 26.03.2013, 7, § 25 lg 1 ja õ 26 lg 2.

4.1.1. TsÜS muudatused

TsÜS § 157 lg-s 1 sisalduv 10-aastane täitmise aegumise tähtaeg kehtib alates võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse²⁶ jõustumisest 05.04.2011. Enne seda oli jõustunud kohtulahendiga tunnustatud nõude aegumistähtjaks 30 aastat. Varasem aegumistähtaeg oli ebamõistlikult pikk arvestades TsÜS sätestatud katkemise regulatsiooni. Samuti oli tähtaja lühendamine seotud majandusliku raske olukorraga ja seotud poliitilise otsusega teha midagi ära võlgnike võlakoori kergendamiseks. Eelmise redaktsiooni kohaselt võis võlgniku vastu suunatud tsiviilõiguslikust suhtest tulenevat nõuet täimisele esitada 30 aasta jooksul. Täitmisele esitamisel nõude aegumine vastavalt TsÜS § 159 lõikele 1 katkes ja algas uuesti. Puhtmatemaatiliselt võis sissenõudja täimist alustada 30 aasta jooksul ilma oma õiguse minetamiseta ning kohtutäitur võis 30 aasta jooksul nõuet täita selle täitmisele esitamisest. Alates 05.04.2011 muutusid lühemaks vaid tähtjad, muus osas seadusandja muudatusi sisse ei viinud.

Muu hulgas on riigikogu täiendanud TsÜS seoses võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse rakendamisega võlaõigusseaduse, TsÜS-e ja rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seaduse § 9 lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) TsÜS § 157 lõikes 1 aegumise kohta sätestatud kohaldatakse ka enne 2011. aasta 1. märtsi tekkinud aegumata nõuetele. Kui enne 2011. aasta 1. märtsi kehtinud TsÜS § 157 lõike 1 kohane aegumistähtaeg lõpeks varem kui käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud tähtaeg, siis kohaldatakse aegumisele enne 2011. aasta 1. märtsi kehtinud TsÜS-e § 157 lõiget 1”. Antud sätte kohaselt laiendati aegumistähtaja mõju ka enne 2011.a 1 märtsi aegumata nõuetele ja aegumise üle otsustamisel tuleb ka antud sätte regulatsiooni arvesse võtta.

4.2. Täitmise aegumise tähtaeg haldusasjades

Halduskohtumenetlusest tulenevate nõuete täitmise aegumisele kohaldatakse halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 1 lg 3 ja 5 lg-st 2 tulenevalt TsMS-i ja seega kohtulahenditega tunnustatud nõuete aegumisele tuleb samuti kohaldada TsÜS § 157 ehk 10 aastat aegumistähtaega koostoimes eelmise redaktsiooni ajal kehtinud tähtaja rakendamisega. Lisaks alluvad TsÜS aegumisele ka näiteks ekslikult välja makstud riikliku pensioni, toetuse või hüvitise tagasinõudmise ettekirjutus (riikliku pensionikindlustuse seaduse § 48 lg 1, tööturuteenuste ja –toetuste seaduse § 41 lg 2, vanemahüvitise seadus § 7 lg 3).

---

²⁶ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus. RT I, 06.12.2010, 1

4.3. Täitmise aegumise tähtaeg maksuasjades

MKS § 128 lõike 1 kohaselt on maksuvõla sissenõudmine maksuhalduri kohustus. Maksuhalduril on maksuvõla ja muude tema poolt määratud trahvide sissenõudmisel õigus läbiviia täitetoiminguid – arestida võlgniku konto ja kanda registrisse vara käsutamise keelumärke. Maksuhaldurile on maksekorralduse seadusega antud analoogselt TMS sätestatuga arestimistoimingu läbiviimise õigus. Antud sätte kohaselt on maksuhalduril maksuvõla sissenõudmisel võimalik menetlustoiminguid teha enne täitemenetluse algatamist kohtutäituri poolt. Seega eksisteerib maksuasjade menetlemisel maksunõudjal eristaatus, kuna ülejäänud TMS § 2 loetletud dokumentide menetlemisel ei ole sellist õigust sissenõudjatele antud. Maksuhaldur nõuab sisse maksuvõla, haldusõiguslikud sunnivahendid, kulud tõlgile ja eksperdile, enda määratud trahvid ning alates 1. aprillist 2011 ka tasumata keskkonnatasud. Muudatuse mõte oli tagada keskkonnatasude haldamise parem korraldus, et tõhustada keskkonnatasude laekumist. Sisuliselt tähendab see, et uue regulatsiooni kohaselt teeb maksuhaldur keskkonnatasude sissenõudmisel standardsed täitetoimingud kohtutäituri asemel.²⁷

MKS § 132 lg 1 kohaselt aegub maksuvõla sundtäitmine seitsme aastaga, arvates kohustuse täitmise tähtpäevale järgneva aasta 1. jaanuarist. Aegumine katkeb kohtutäituri poolt täitemenetluse alustamise korral. Uue aegumistähtaaja kulgemist hakatakse arvestama aegumise katkemise aluse äralangemise aastale järgneva aasta 1. jaanuarist. Maksuseadusest tulenevad rahalised nõuded ja kohustused lõpevad aegumisega.

Seaduse tekstist võib välja lugeda, et sundtäitmise aegumise tähtaeg seitse aastat peatub MKS § 132 lg 4 p 4 kohaselt maksuvõla sissenõudmiseks täitemenetluse alustamise korral. Maksuvõla sundtäitmine ei ole lubatud pärast käesolevas paragrahvis sätestatud tähtaaja möödumist. Seega on ilmselgelt peetud silmas täitmisele esitamise tähtaega ja täitmise tähtaega. Samas ei ole seaduse sätte tõlgendamisel võimalik aru saada, kas täitemenetluse alustamise korral, mis tingib peatamise, kohaldatakse nõude täitmisele kohtutäituri vahendusel aegumistähtaega 7 aastat või mitte. Vastasel juhul oleks maksuvõla nõuete aegumine üldse välistatud (nende täitmine on peatunud teadmata ajaks).

Alates 01.01.2009 maksukorralduse seaduse (MKS) § 132 on sõnastatud ümber, tuues sisse selgelt eristatavad aegumistähtajad eriliiki menetlustele. Nii on sama paragrahvi lõike 1 alusel maksusumma sundtäitmise aegumistähtaeg seitse aastat. Aegumistähtaeg algab kohustuse

---

²⁷ K.Randlane. Ühtsema riigivalitsemise suunas: kliendipõhise loogika rakendamise võimalused avalik-õiguslike rahaliste nõuete sissenõudmisel. Kättesaadav internetis: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16242>.

täitmise tähtpäeva saabumise aastale järgneva aasta 1. jaanuarist. Maksuotsuse või vastutusotsuse alusel sissenõutava maksusumma sundtäitmise aegumistähtaeg algab maksuotsuse või vastutusotsuse kättetoimetamise aastale järgneva aasta 1. jaanuarist. Muude maksuhalduri poolt sissenõutavate rahaliste kohustuste sundtäitmise aegumistähtaeg on üks aasta, arvates nõude esitamise aastale järgneva aasta 1. jaanuarist. Nagu näha on seadusandja pidanud vajalikuks sätestada aegumisele ka erandid tähtaja alguse kulgemise tähtpäeva osas. Kui üldjuhul on selleks lahendi jõustumise kuupäev, siis maksuasjades on selleks järgmise kalendriaasta algus arvestades nõude täitmise tähtpäeva saabumisest.

MKS §-s 132 on tegemist õigust lõpetava tähtajaga. Kuid erinevalt kriminaal- ja väärteoasjades tehtud lahenditest, kus õigust lõpetav tähtaeg tähendab seda, et lahendit on võimalik täita üksnes KarS §-s 82 sätestatud aja jooksul ja pärast KarS § 82 sätestatud aja saabumist ei või täitetoiminguid teha, puudutab MKS §-s 132 sätestatud õigust lõpetav tähtaeg üksnes täitmise alustamist ehk kui MKS § 132 sätestatud tähtajaks ei ole täitemenetlust alustatud, ei või pärast tähtaja saabumist täitmist alustada ega täitetoiminguid teha.

Riigikohtu halduskolleegium on 18.05.2006 lahendis MKS § 132 lg-t 2 tõlgendanud selliselt, et aegumistähtaja jooksul tuleb üksnes alustada sundtäitmist. Kolleegium leidis, et see reegel kohaldub ka lõikes 1 nimetatud maksuvõla sundtäitmise aegumisele. Kolleegium nõustub halduskolleegiumi seisukohaga, et MKS § 132 (lg 2) sätestab aegumispiirangu ainult sundtäitmise alustamise osas. See tähendab, et 7 aasta jooksul peab olema alustatud täitemenetlus vastava nõude sissenõudmiseks. Maksuameti ettekirjutuse tegemise ajal kehtinud MKS § 24 lg 2 kohaselt võis maksuvõlga sissenõuda seitsme aasta jooksul tasumise kohustuse tekkimisest. See aga ei tähenda seda, et 7 aasta möödumisel peaks maksukohustus igal juhul lõppema.²⁸

Seega MKS § 132 sõnastus puudutab üksnes täitmise alustamist. Seaduses puudub regulatsioon selle kohta, millise tähtaja jooksul aegub täitmine, kui täitemenetlust on alustatud MKS §-s 132 sätestatud tähtaja jooksul.

4.4. Täitmise aegumise tähtaeg väärteo- ja kriminaalasjas

Väärteo- ja kriminaalasjas kuuluvad täitmisele jõustunud kohtuotsused ja määrused, samuti kohtuvälise menetleja otsus ja määrus. Täitemenetluses täidetakse väärteo- või

---

²⁸ Riigikohtu määrus 12.10.2006 3-2-1-71-06, punkt 10.

kriminaalmenetluses määratud karistust kui rahaliselt väljendatud nõuet, olenemata selle õiguslikust alusest.

Erialases kirjanduses ja seaduses tehakse vahet mõistetel täideviimine ja täitmisele pööramise vahel. Niiviisi kuuluvad eesti õiguses kõik karistuse täitmisele pööramisega seonduvad küsimused kohtu pädevusse, samas kui karistuse täideviimine on spetsiaalsete täitmisorganite ülesanne.²⁹

Olgu ka mainitud, et kriminaalprotsessis nimetatakse kohustatud pooleks süüdimõistetut, täitemenetluses aga võlgnikuks. Nii puudub kriminaalasjas tehtud otsuse täitemenetluses klassikalises mõttes sissenõudja, kuna kohtuotsused tehakse resolutiivosas nõ abstraktselt sissenõudja nime nimetamata – nõue mõistetakse välja riigituludesse. Antud asjaolu on ka mõistetav – kriminaalmenetluses puudub tsiviilõiguslikule suhtele iseloomulik poolte võrdsus, õigust mõistab ja süüdistusi esitab riik oma ainupädevuse tõttu. Mis aga ei tähenda, et sissenõudja antud asjades puuduks, selleks on riik selle kõige üldisemas mõttes. Täitmisele suunamine ja sissenõudja õiguste teostamine toimub läbi vastavate riigivõimu valitsusasutuste.

Samuti vajab täpsustamist, et kriminaalasjas tehtud otsusega väljamõistetud tsiviilhagi (üldjuhul inkrimineeritava teoga toimepandud kahju tekitamine) allub oma olemuselt tsiviilasjades kohaldamisele kuuluva täitmise aegumistähtaja reeglitele.

Kriminaalasjas tehtud otsuse täitmise tähtaja aegumise käsitlemisel vajab selgitamist ka aegumise kohaldaja roll, kellel on otsustusõigus aegumise kohaldamise üle. Käesoleval hetkel omab aegumise üle otsustamisõigust vabakutsena ametit pidav kohtutäitur.

Eeltoodud sätetest nähtub üheselt, et vääriteokaristuse täitmise aegumise tähtaeg ei hõlma mitte üksnes otsuse täitmisele asumist, vaid täitmise protsessi tervikuna. Teisisõnu tuleb vääriteomenetluse seadustiku (VTMS) § 203 lg 5 ja TMS § 202 lg 1 valguses aegunuks lugeda ka sellise vääriteootsuse täitmine, mida on täitma asutud KarS § 82 lg 1 p-s 3 nimetatud tähtaja raames, kuid mida pole selle tähtaja möödumisel veel lõpuni täidetud.³⁰

4.4.1. Täitmise aegumise tähtaeg KarS-s

Täitmise aegumise kujunemise alguseks võib pidada 01.09.2002 a. kehtima hakanud KarS.³¹ Vastavalt sellel ajal kehtinud redaktsiooni §-le 82, ei asutud otsust täitma, kui otsuse jõustumisest oli möödunud: 1) viis aastat esimese astme kuriteo asjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest; 2) kolm aastat teise astme kuriteo asjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest.

---

²⁹ J. Sootak. P. Pikamäe. Kriminaaltäitevõigus. Tallinn: Ilo 2001.

³⁰ Riigikohtu otsus 02.10.2008 3-1-1-51-08, punkt 8.1.

³¹ Karistusseadustik, RT I 2002, 86,504.

Seadusandja diferentseeris täitmise aegumise tähtaja kuriteo raskusastme järgi ning sätestas aegumise tähtaja alguse – kohtuotsuse jõustumine.

Tolle aja segadust tekitav asjaolu oli põhjustatud dilemmast, mida täpsemalt oli seadusandja silmas pidanud "otsuse täitma asumise" all §-i 82 esimeses lauses. Kas tähendas see kohtuotsuse täitmisele esitamise tähtaega või täitmise tähtaega ennast? Kui esimest, siis ei olnud seadusega täitmise tähtaega üheselt sätestatudki. Antud sõnastuse kohaselt tähendaks see ühest ettekirjutust riigile kui sissenõudjale, millise tähtaja jooksul ta peaks täitmisele kuuluva lahendi kohtutäiturile täitmiseks esitama. Antud tõlgendust toetas ka antud paragrahvi paiknemine aegumise üldiste sätete peatükis, mis käsitles süüteo aegumist ennast.

Vabakutselised kohtutäiturid nimetati ametisse täitemenetluse reformi järgselt 1. märts 2001.a. Antud hetkest kuulusid TMS pandud ülesanded nõuete sundmenetlemisel vaba elukutse pidajate pädevusse. Kohtutäituri teenuse eest tasumise kohustus pandi võlgnikele seadusega määratud ulatuses kohustuslikus korras.

Ametisse asumisel jagas riik kohtutäituritele endise täitevosakonna menetluses olnud nõuded sh ka kriminaalasjas tehtud otsused. Ajaliselt oli neid aastast 1996 ja varasemaid.

KarS kehtestamisest 01.09.2002 a. hakkasid kehtima ka TMS uuendused³², mille § 96 ülamärkega 4 ja 6 kohaselt kuulus täitemenetlus lõpetamisele nii rahalise karistuse ja varalise karistuse kui ka kriminaalmenetluse kulude ja muude avalik-õiguslike rahaliste sissenõuete sissenõudes kohtuotsuse aegumise tõttu, kui neid ei ole sisse nõutud KarS §-s 82 sätestatud tähtaja jooksul. Seaduses ei olnud sätestatud, kelle pädevusse aegumise üle otsustamine kuulub.

Arvestades KarS kehtima hakkamisel tekkinud mitmete rakenduslike probleemide ja uue õigusliku olukorra tekkimisega 2002 a, oli täimise aegumise täpsema korra kehtestamise lünk ka mõistetav. Samuti andis aegumise tulevikku suunatud tähtaeg ka ajalist varu, kuna ei olnud antud hetkel aktuaalne.

01.09.2002 TMS parandused kehtisid muutmata kujul kuni uue TMS kehtestamiseni 01.01.2006.a.³³ Ajale jalgu jäänud, rohkete muudatuste ja parandustega seadustik vajab hädasti kaasajastamist ja uute põhimõtete sissetoomist. Muude paranduste ja täienduste hulgas täiendati TMS § 207 järgmises sõnastuses: "täitemenetlus rahalise karistuse ja varalise karistuse sissenõudes lõpetatakse täitmise aegumise tõttu, kui rahalist karistust või varalist karistust ei ole sisse nõutud KarS §-s 82 sätestatud tähtaja jooksul". Paragrahvi lisati lõige 2, mille kohaselt oli rahalise karistuse või varalise karistuse täitmise aegumise tõttu

---

³² Karistusseadustiku rakendamise seadus, RT I 2002, 56, 350

³³ TMS, RT I 2005, 27, 198.

täitemenetluse lõpetamise aluseks kohtutäituri või võlgniku avalduse lahendamisel tehtud täitmiskohtuniku määrus.

Samuti parandati KarS-i sõnastust eesmärgiga vältida kaheti tõlgendatavust ja kujundada ühtlasemat praktikat. Selgelt eristati nõude täitmisele esitamise tähtaeg, mis eeskätt on suunatud sissenõudjatele menetluse algatamise ajavahemiku kohta, ja tähtaeg, mille lõppedes enam täitedokumenti täita ei ole õigust (nõue on aegunud). Esimesel juhul kaotab sissenõudja õiguse sissenõudmist algatada, teisel juhul kaob täitmise alus nõuet menetleda.

Sõnaselget kahe antud tähtaja vahel teeb vääртеomenetluse seadustiku § 204 lg 4, mille kohaselt kui süüdlane ei ole tasunud rahatrahvi täies ulatuses käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 või 2 toodud tähtaja jooksul või kohtuotsuse peale edasikaebamise tähtaja jooksul või ei järgi osastatud rahatrahvi tasumise tähtaegu, saadab vastavalt käesoleva seadustiku §-le 202 lahendit täitmisele pöörav asutus kümne päeva jooksul kohtutäiturile lahendi koopia, millele on tehtud märge jõustumise kohta. Samuti kriminaalmenetluse seadustiku § 417 lg 2, mille kohaselt kui süüdimõistetu ei ole rahalise karistusena mõistetud rahasummat täies ulatuses tasunud kohtuotsuse jõustumisest alates ühe kuu jooksul kohtu arvelduskontole, saadetakse kohtuotsuse ära kiri kümne päeva jooksul kohtutäiturile. Samas aegumisega seoses täitemenetluse lõpetamise tähtaeg (aeg mille möödumisel otsust ei asuta täitma) tuleneb nii väärteo kui kriminaalasjades nõutavate summade aegumiseks KarS § 82 lõikes 1 sätestatu kohaselt: 1) viis aastat esimese astme kuriteo asjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest; 2) kolm aastat teise astme kuriteo asjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest; 3) üks aasta väärteo kohta tehtud otsuse jõustumisest.

Kohustusliku ettekirjutuse lõpetada menetlus väärteo ja kriminaalasjades sätestab KarS aegumise tähtaegu arvesse võttes TMS § 202 lõige 1. Ettekirjutuse täitjaks on kohtutäitur.

Kohtutäitur lõpetab täitemenetluse väärteo asjas tehtud kohtuotsuse alusel või kohtuvälise menetleja otsuse alusel määratud rahatrahvi sissenõudes täitmise aegumise tõttu, kui rahatrahvi ei ole sisse nõutud KarS §-s 82 sätestatud tähtaja jooksul; kriminaalasjades TMS § 207 lõike 1 kohaselt Kohtutäitur lõpetab täitemenetluse rahalise karistuse ja varalise karistuse sissenõudes täitmise aegumise tõttu, kui rahalist karistust või varalist karistust ei ole sisse nõutud KarS §-s 82 sätestatud tähtaja jooksul.

Olgu mainitud, et seadusandja on KarS § 82 sätestatud täitmise aegumise tähtaegu kohaldanud ka kohtuotsuse või -määrusega või kohtuvälise menetleja otsuse või määrusega kohaldatud väärteomenetluse kulude, kriminaalmenetluse kulude ja muude avalik-õiguslike rahaliste sissenõuete täitmisel.

4.4.2. Täitmiskohtuniku ja kohtutäituri pädevus

Uue TMS muudatustega toodi seadustikku sisse konkreetne aegumise kohaldamise kord ja pädevus: aegumise kohaldamiseks oli vajalik pöörduda kohtu (täitmiskohtunik) poole, kes lahendas aegumise küsimuse võlgniku või asja menetleva kohtutäituri vastava avalduse alusel. Aegumise kohaldamisel lähtus täitmiskohtunik endiselt KarS § 82 sätestatud tähtaegadest ja erisustest.

Täitmiskohtuniku mõiste sätestati kriminaalmenetluse seadustikus 2004.a.³⁴ Täitmiskohtunik on vastavalt §-le 22 maakohtu kohtunik, kes täidab talle kriminaalmenetlusseadustikuga pandud ülesandeid kohtulahendi täitmisel ainuisikuliselt.

Kohtutäituri ja võlgniku võimalus esitada kohtule avalduse aegumise kohaldamiseks jättis lahendamata küsimuse, kas kohtutäitur on kohustatud aegumise küsimuse otsustamiseks olema aktiivne või võib jääda passiivseks. Eksisteeris paralleelne õigus kohtutäituri ja võlgniku vahel, milles üks pool (kohtutäitur) ei olnud motiveeritud vastavat avaldust esitama. Samas laienes kohtutäiturile selgitamiskohustus täitmise aegumise kohaldamise korra tutvustamisel vastavalt TMS § 8. Kohtutäiturite passiivsust võis pidada arusaadavaks, kuna isemajandamise olukorras oli see lisatöö, mille eest ei olnud tasu ettenähtud.

Samuti jäi lahendamata küsimus, kas võlgniku poolt esitatud avalduse alusel täitmise aegumise otsustamisel tuleb teavitada ka kohtutäiturit. Vastasel juhul võis enne aegumise kohaldamist kohtutäitur vastava nõude sundtäitmise korras sisse nõuda.

Valitses teatud segadus ka seetõttu, et Riigikohus oli aegumise asjas teinud kohtutäituri kahjuks lahendi, kus aegunud otsuse alusel sissenõutu mõisteti välja kohtutäiturilt.³⁵

4.4.3. Kohtute "üleujutamine"

Kujunev kohtupraktika ja kehtivad reeglid tingisid vajaduse täitmise aegumise kohaldamise avalduste esitamiseks kohtule. Kohtutäiturid hakkasid massiliselt kohtule vastavasisulisi avaldusi esitama. Tipphetk avalduste arvu poolest oli aasta 2008, mil hüppeliselt tõusis antud liiki avalduste kohtule esitamise arv mitte ainult kohtutäiturite vaid ka võlgnike poolt.³⁶

Kohati ei olnud kohtute infosüsteemid võimelised kohtutäituri poolt esitatud avaldusi vastu võtma. Antud asjaolu iseloomustab ilmekat riigi puudulikku ettevalmistust ja valmisolekut täitmise aegumise avalduste menetlemisel. Kohtutäiturite seisukohast vaadatuna oli otstarbekas vabaneda rahuldamise väljavaateta menetlustest, mis suurendasid menetleja

---

³⁴ Kriminaalmenetluse seadustik, RT I 2003, 27, 166.

³⁵ Riigikohtu otsus 16.04.2004, 3-3-1-5-04.

³⁶ I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed 2008. Aasta kokkuvõte, p 1.1.3; I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed 2009. Aasta kokkuvõte, p 1.1.2.

töökoormust. Samuti olid antud nõuded kõrgendatud riski faktoriga kohtutäiturite jaoks arvestades kujunenud kohtupraktikat.

Üheks põhjuseks võib pidada ka majanduslikku aspekti – kohtutäitur on vaba elukutset pidav isemajandav isik. Kriminaalasjades on täitmise protsent üsna madal. Kuna kohtutäituri tasu saamine on otseses seoses põhinõude sissenõudmisest vastavalt KTS §-le 32, oli mõisteta kohtutäiturite poolne aktiivsus antud liiki nõuetest vabanemiseks. Samuti peeti mõistlikuks selliste nõuete sissenõudmisega kaasneva riski hajutamist kujuneva kohtupraktika kontekstis. Oli arusaadav, et antud liiki menetluse oli kohtutäitur läbiviinud vahenditega (kohtutäituri tasuga), mis laekus teist liiki täitedokumentide menetlusest saadava tasu arvelt.

4.4.4. Moraalne dilemma

Üheks väljatoomist väärivaks aspektiks on asjaolu, et suures osas puudutas aegumise kohaldamine kohtuotsusega süüdimõistetut, kellelt kohtutäitur kohtuotsusega väljamõistetut sisse nõudis. Arusaadavalt puudutas see võlgniku majanduslikku heaolu – kohtutäituri on vastavalt TMS regulatsioonile õigus arestida võlgniku vara ja realiseerida see nõude katteks. Kriminaalkorras karistatakse isikuid, kes on oma käitumisega toime pannud kriminaalkorras karistatava teo. Tegemist on ühiskonna teatud grupi isikutega, kelle käitumist taunitakse. Tuginedes kahtlustatavate statistikale on see enamasti 31-35 a vana meessoost isik, 50 % ulatuses alg või põhiharidusega, 45% ulatuses kesk või keskeriharidusega, 5% osa kõrgharidusega.³⁷

Seega puudutab aegumise kohaldamine isikuid, kes on suures osas alg- või keskhariidusega, üle 30 a vana. Suures osas on isik karistatud korduvalt.

Kas antud valimisse kuuluvad isikud olid teadlikud oma õigustest esitada kohtule avaldus aegumise kohaldamiseks? Kui paljud neist omavad sotsiaalseid oskusi, et vajalikku asjaajamist korraldada. Osa süüdimõistetutest kannab vabadusekaotuslikku karistust kinnipidamiskohas. Kas seadusest tulenev õigus, mis teenib isiku huvi, peab olema talle teada, kui jah, siis kuidas see teadmine peaks isikuni jõudma? Kas süüdimõistetu staatus on põhjuseks, et temani teabe jõudmine ei oleks ületähtsustatud?

Eetilist vastuolu tajusid ka kohtutäiturid. Avalduste koostamine ja kohtule esitamine oli ajakulukas vaatamata kohtuga elektroonse suhtlemise korra kehtestamisele ja ID kaardi digitaalallkirja kasutamisele võtmist alates 15.07.2008 (TsMS § 336 lg 5, KrMS § 160² lg 3). Kohtutäituri ei olnud otsest kohustust vastava avalduse esitamiseks. Kohtutäitur peab oma ametit enda vastutusel, õiguslike otsustuste tegemisse on võimalik sekkuda kohtutäituri

---

³⁷ Kuritegevus Eestis 2011. Kättesaadav internetis:
http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57202/Kuritegevus_Eestis_2011.pdf.

tegevusele kaebuse esitamisega kohtutäiturile endale. Avalduste esitamise praktika erines vastavalt iga kohtutäituri otsustustele. Arvestades asjaolu, et suur hulk võlgnike on sundmenetluses erinevate kohtutäiturite büroodes seoses sissenõudja privaatsel õigusele valida kohtutäitur omal äranägemisel, tekitas võlgnike hulgas erinev kohtutäiturite praktika antud küsimuse käsitlemisel segadust ja pahameelt. Järjest enam menetlusosalistest pöördus kohtutäituri poole aegumise kohaldamise korra selgitamiseks. Oli mõistetav, et antud töö eest ei ole kohtutäituril võimalik teenistust saada.

Surve seaduse muudatuste tegemiseks oli ilmselge – kohus menetles tohutu koormuse tõttu täitmise aegumise avaldusi enam kui 3 kuud, teave aegumise kohaldamise võimalikkusest oli jõudnud ka asjaosalisteni, kes nõudsid samuti selgust ja kiiremat otsustamist. Samuti oli vajadus üle vaadata aegumistähtjad tervikuna. Aeg oli näidanud, et KarS sätestatud 3 ja 5 aastat ei ole piisav antud liiki nõuete sissenõudmiseks. Septembrist 2002 kehtinud KarS sätestatud aegumistähtjad vajasid ümbervaatamist.

4.4.5. TMS muudatused alates 01.10.2010

01.01.2010 muudeti TMS § 202 järgmises sõnastuses: "kohtutäitur lõpetab täitemenetluse kriminaalasjas või väärteo asjas tehtud kohtuotsuse või kohtuvälise menetleja otsuse alusel määratud rahatrahvi ja rahaliste ning varaliste karistuste sissenõudes täitmise aegumise tõttu, kui rahatrahvi ja rahalist või varalist karistust ei ole sisse nõutud KarS §-s 82 sätestatud tähtaja jooksul".³⁸

Vastuolu tekitas TMS § 207 ebakõla §-ga 202, mis sätestas et täitemenetlus rahalise karistuse ja varalise karistuse sissenõudes lõpetatakse täitmise aegumise tõttu, kui rahalist karistust või varalist karistust ei ole sisse nõutud KarS §-s 82 sätestatud tähtaja jooksul. Vastavalt sama paragrahvi lõikele 2 jäi rahalise karistuse või varalise karistuse täitmise aegumise tõttu täitemenetluse lõpetamise aluseks kohtutäituri või võlgniku avalduse lahendamisel tehtud täitmiskohtuniku määrus. Kriminaalmenetluse kulude ja muude avalik-õiguslike rahaliste sissenõuete täitmisel kohaldati samuti TMS § 207 ehk aegumise kohaldamise aluseks oli kohtutäituri või võlgniku avalduse lahendamisel tehtud täitmiskohtuniku määrus. Antud ebakõla kõrvaldati 24.03.2011 jõustunud seaduse muudatustega³⁹, mille alusel läks kõikide kriminaalasjas tehtud kohtuotsusest tulenevate rahaliste sissenõuete aegumise üle otsustamine lõplikult kohtutäituri pädevusse. Antud sõnastus on kehtiv muutmata kujul ka täna kehtivas TMS.⁴⁰

---

³⁸ KTS, RT I 2009, 68, 463.

³⁹ TMS ja teiste seaduste muutmise seadus, RT I, 14.03.2011.

⁴⁰ TMS, RT I, 13.06.2012.

4.4.6. KarS muudatused alates 01.10.2010

01.01.2010 a muudeti ka aegumise tähtaja ja erisuste aluseks olevaid sätteid KarS-u § 82. Seadusandja tõi paragrahvi sisse erisuse kuriteo asjas tehtud otsuse täitmisele esitamise aegumise tähtaja ja otsuse täitmise aegumise tähtaja. Esimesel juhul puudutab aegumise tähtaeg otsuse täitmisele esitamist ehk annab õigustatud isikule (sissenõudjale) õiguse antud aja jooksul oma nõude kohtutäiturile täitmiseks esitada. Teisel juhul puudutab aegumistähtaeg täitmisele esitatud nõude täitmise aegumist.

Vastavalt KarS § 82 lõikele 5 aegub täitmisele pööratud rahalise karistuse ja varalise karistuse sissenõue, kui rahalist karistust või varalist karistust ei ole sisse nõutud seitsme aasta jooksul kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse jõustumisest. Täitmise aegumine peatub võlgniku vangistuses viibimise ajaks. Kuigi KarS otsesõnu ei nimeta kriminaalmenetluse kulude ja muude avalik-õiguslike rahaliste sissenõuete täitmise aegumistähtaega, kohaldatakse sama aegumistähtaega ka nende suhtes lähtudes TMS § 210 viitena §-le 207. Nagu KarS § 82 lg 5 sõnastusest selgub, et ei eristata enam I ja II astme kuriteos tehtud otsuste aegumistähtaega (varasemalt I astmes 5 a ja II astmes 3 aastat).

4.4.7. Muudatuste rakendamise probleemid

01.01.2010 kehtima hakanud muudatuste tegemisel nii TMS kui ka KarS ei kehtestanud riik täpsemaid juhiseid kuidas antud olukorras uusi reegleid rakendada. Eeskätt puudutas see kohtutäituri ametitoimingut aegumise kohaldamisel. Alates muudatuste tegemise hetkest tuli kohtutäituril iseseisvalt otsustada täitedokumendi täitmise aegumistähtaja kohaldamist ja peatamist tingivate asjaolude esinemise üle. Samuti oli kohtutäitur kohustatud aegunud asjas täitemenetluse lõpetama vastavalt TMS §-le 207 tehes eelnevalt otsuse sissenõude täitmise aegumise ja erisuste kohaldamise kohta.

Arusaadavad on riigi motiivid antud muudatuste tegemisel – kohtutäitureid on arvuliselt rohkem kui täitmiskohtunikke, ning nendele varasemalt riigi ülesandeks olnud kohustuste täitmise rahastamine ei olnud riigi ülesanne.

Suurim probleem oli aegumise kohaldamisel otsuse langetamine, millist seadust tuleb aegumisel kohaldada - kas kehtivat või eelmist redaktsiooni. Aegumise kohaldamisel tuli lähtuda nii vana kui uue TMS ja KarS redaktsiooni kohaselt otsuse jõustumisest.

Oma olemuselt on TMS nagu tema nimetuski seda peegeldab menetlusnormide kogumik. Menetlusnorme kohaldatakse õigusteoorias asjade menetlemisel kehtiva regulatsiooni kohaselt. Kuna TMS annab oma sõnastuses kohtutäiturile vaid otsuse tegemise õiguse viitega aegumise kohaldamisel KarS sätestatud tähtaegadele, on vajalik arvesse võtta KarS sätete rakendamise probleematikat.

Probleeme tekitab segadus KarS sisalduvate põhimõtete tõttu. Olemuslikult on KarS materjalõiguslike normide kogumik. Selle kohaldamisel kehtivad kindlad põhimõtted – isikut karistatakse teo toimepanemise ajal kehtinud sätet kohaselt, samuti on süüdimõistetul õigus karistuse kergendamisele, kui tema suhtes kehtivat karistuse määra on seadusega vähendatud. Arvestades antud asjaolu, ei ole selge, millist õigusliku regulatsiooni aegumise kohaldamisel oli kohtutäitur õigustatud rakendama – kas lähtuda tuleb otsuse jõustumisel kehtinud KarS sätetest, mis enne 01.01.2010 kehtima hakkamist kehtestasid I (5 aastat) ja II (3 aastat) astme kuriteo asjas erinevad täitmise aegumistähtajad või kohaldada alates 01.01.2010 kõikides kuriteo asjades täitmise aegumisele tähtaega 7 aastat, olenemata nende jõustumisest. Samuti oli ebaselge, kas olulisem lähtekoht on otsuse jõustumisel või otsuse alusel täitemenetluse alustamisel.

Töö autor on seisukohal, et kuni 31.12.2012 täitmisele esitatud otsuste täitmise osas tuleb rakendada enne 01.01.2010 KarS § 82 otsuste täitmise aegumisele kohaldatud tähtaegu ning alates 01.01.2010 täitmisele esitatud asjades hetkel kehtivat redaktsiooni. Menetlusseadustik ei võimalda kohtutäituril vältida aegumise üle otsustamist viitega endisele aegumise korraldamise sätetele (täitmiskohtuniku pädevus), samas materjalõiguslike normide rakendamisel tuleks kohaldada nende menetlusse andmise ajahetkel kehtivat regulatsiooni. Ei ole välistatud, et kohtutäitur kohtleb ebavõrdselt isikuid, kelle suhtes on otsus jõustunud 2009.a. lõpus ning kelle suhtes on otsus kohtutäiturile täitmiseks esitatud 2010.a. Hetkel ei ole teada ühtegi kohtuvaidlust antud aegumise üle otsustamisel, mis on endiseid täitmise aegumistähtaegu silmas pidades ka mõistetav. Sõltuvalt kuriteo raskusastmest aeguvad 2009. aasta lõpus jõustunud otsused 2012 aasta ja 2014 aasta lõpus.

Lisaks on kohtutäitur pädev otsustama ka aegumise peatamist tingivate asjaolude esinemise üle. Täitemenetluse lõpetamise üle otsustamisel vormistab kohtutäitur vastavasisulise otsuse (täitemenetluse lõpetamise otsus). Kohtutäituri otsust ja toiminguid on võimalik vaidlustada TMS § 217 alusel maakohtus. Seega peab ka maakohus antud asjaolude esinemisele õigusliku hinnangu andma. Tekib küsimus väite üle, mille jätk on täitemenetlus või tuleb seda hinnata iseseisva õigusharuna tulenevalt tema universaalsusest ja ühetaolisusest kõigi nõuete suhtes, olenemata nende produtseerimise menetlusest.

4.4.8. Aegumise peatumine

Üheks probleemiks on osutunud ka KarS § 82 lõikes 2 sätestatud peatamise aluste rakendamine kohtutäituri poolt. Otsuse täitmise aegumine peatub vastavalt KarS § 82 lõikele 2:

- ajaks, mil isik hoidub kõrvale talle kohaldatud karistuse kandmisest või tasumisest;

- KarS §-s 73 või 74 sätestatud alustel määratud katseajaks;
- ajaks, mil isikule kohaldatud karistuse täitmisele pööramine on edasi lükatud või karistuse täitmise tähtaega on pikendatud;
- ajaks, mil isik on välisriigis ja teda ei anta välja või teda ei saa välja anda.
- Lisaks tuleneb peatamise alus ka KarS § 82 lõikest 5 - täitmise aegumine peatub võlgniku vangistuses viibimise ajaks.

KarS § 82 lg 2 esimene punkt puudutab otsuse täitmise aegumise üle otsustamisel vaid tasumise asjaolu arvestamist. Senises kohtupraktikas on kohus asunud seisukohale, et võlgniku töökoha varjamine või "mustalt" tulu teenimine ei ole otsuse täitmisest kõrvalehoidumine, mis tingiks kohtuotsuse täitmise aegumise peatamist. Kohus on oma lahendis rõhutanud, et võlgniku passiivsus nõude sissenõudmisel ei anna alust aegumistähtaaja peatumiseks. Sisuliselt puudub hetkel praktika, mille alusel oleks alust väita, et võlgnik oleks nõude tasumisest kõrvale hoidunud.⁴¹ Seega antud seaduse säte ei ole praktikas rakendust leidnud.

KarS § 73 sätestab katseaja karistusest tingimisi vabastamisel, mis võib vastavalt § 73 lõikele 3 olla 3 kuni 5 aastat. KarS § 73 sätestab katseaja karistusest tingimisi vabastamisel süüdimõistetu allutamiseiga käitumiskontrollile, mille võib kohus määrata vastavalt lõikele 3 18 kuud kuni 3 aastat. Selleks, et kohtutäitur saaks aegumisel antud asjaolude ilmnemist arvesse võtta, peaks kohtutäitur olema teadlik antud katseaja määramisest. Selleks on kohtutäituril hädavajalik tagada ligipääs Karistusregistrile, kust saaks antud asjaolusid kontrollida, et vältida täitmise aegumise üle otsustamisel ebaõige otsustuse tegemist ja täitemenetluse lõpetamist.

Otsuse täitmise edasilükkamist ja otsuse täitmise tähtaja pikendamist on praktikas ette tulnud. Kohati on kohus karistuse täitmise tähtaja pikendamist ja tasumise tähtaja pikendamist juba täitmisele esitatud otsuses. Antud olukorras on kohtutäiturile vajalik teave olemas ning seda on võimalik koheselt ka arvesse võtta. Keerulisemaks muutub olukord, kui võlgniku avalduse alusel on kohus teinud lahendi eraldi menetluses ning võlgnik ei ole kohtutäiturit antud asjaolust teavitanud. Selline olukord võib kaasa tuua täitmise aegumise tähtaja ebaõige arvestamise ja täitemenetluse ennetähtaegse lõpetamise.

Viimases punktis nimetatud põhjusel aegumise peatamise tingiv asjaolu on samuti problemaatiline. Ei ole teada ühtegi juhtumit, kus antud asjaolul oleks täimise aegumist peatanud.

---

⁴¹ Riigikohtu otsus 16.02.2004, 3-3-1-5-04, punkt 16.

Täitmise aegumine peatub ka võlgniku vangistuse viibimise ajaks. Arusaadavalt põhjustab vangistuses viibimise aja välja arvamine individuaalset lähenemist iga kohtuotsuse täitmise aegumistähtaaja arvutamisel.

Lisaks peab märkima, et täitmise aegumise regulatsioon on käesoleval hetkel oma olemuselt üsna ajamahukas. Kohtutäituril tuleb täitmise aegumisel eeskätt otsustada millise redaktsiooni KarS § 82 kohaselt aegumist kohaldada, vajadusel tuleb välja selgitada mis astme kuriteo järgi on karistust määratud, kas esinevad täitmise peatamist tingivaid asjaolusid. Esineb ka juhtumeid, kus kohtutäituri poolt koostatud täitemenetluse lõpetamise otsusele esitab kaebuse sissenõudja (riik), kuna tema kasutuses on rohkem informatsiooni aegumise peatamise asjaolude kohta.

5. Täitmise aegumise tähtaaja rakendamise praktika

5.1. Kohtutäituri ametitoimingu mõiste

KTS § 2 lõike 2 kohaselt jaguneb kohtutäituri ametitegevus ametitoiminguteks ja ametiteenusteks. Kohtutäitur teeb ametitoiminguid KTS § 6 kohaselt:

- 1) täitemenetluse läbiviimisel TMS alusel;
- 2) dokumentide kättetoimetamisel kohtumenetlusseaduste alusel;
- 3) pärandi inventuuri tegemisel ja pärandvara valitsemisel pärimisseaduse alusel;
- 4) seaduses ettenähtud juhtudel ja korras kohtu või haldusorgani taotlusel enampakkumise (edaspidi ametlik enampakkumine) läbiviimisel väljaspool täitemenetlust.

Kohtutäitur võib keelduda ametitoimingu tegemisest ainult seaduses ettenähtud alustel ja korras (KTS § 6 lg 2).

Täitmise aegumise otsustamine ja täitemenetluse lõpetamine on kohtutäituri ametitoimingud. Kohtutäituri ametitoiming on KTS-e § 28 lõikele 1 kohaselt tasuline. KTS-s ei ole aegumise kohaldamise ametitoimingu läbiviimise eest kohtutäituri tasumäära ette nähtud. Aegumise kohaldamist rakendatakse nende nõuete osas, mille suhtes ei ole kohtutäituril õnnestunud täitmise aegumise tähtaaja kulgemise jooksul rahalisi vahendeid sundkorras kätte saada ning mille suhtes on aegumistähtaeg lõppenud.

Siinkohas peitub vastuolo menetleja (kohtutäituri) ja täitmise aegumise kohaldaja huvide vahel – kohtutäitur peab olema valmis läbiviima täitemenetlust piisava hoolsusega, olenemata sellest, et antud liiki täiteasjades on kohtutäiturile pandud kohustuste finantseerimine kohtutäituri enda kanda. Kuna kohtutäitur majandab ennast täitmise tulemusel laekuvast

tasust, siis sisuliselt finantseerib kohtutäitur väärteo- ja kriminaalasjas tehtud otsuste täitmist teistes asjades sissenõutud tasu arvelt.

Aegumise üle otsustamist võib liigitada ka kaalutlusdiskretsiooni otsuseks – otsuseks, kas rakendada seadusega ettenähtud õiguslikku tagajärge või mitte.⁴² Täitemenetluses kehtib aga formaliseerituse printsiip, mille kohaselt ei ole kohtutäituril pädevust õiguslikesse küsimustesse sekkuda ning peab menetluse läbiviimisel lähtuma TMS sätestatust. Kaalutlusotsuse tegemisel kohaldab aga kohtutäitur materiaaõiguse valdkonda kuuluvaid õigusnorme, mille rakendamisel peab paratamatult õigust kohaldama.

Väärteo- ja kriminaalasjades on tänaseks aegumise kohaldamisel tehtud olulisi muudatusi. Võib öelda, et antud liiki nõuete menetlemisel on regulatsioon üsna selge. Kuigi aegumistähtjad ja aegumise regulatsioon on sätestatud materiaaõiguslike norme sisalduva KarS-s, otsustab aegumise üle kohtutäitur täitemenetlust läbiviies. Õigust lõpetavate sätete toomine TMS ja määratledes otsustajaks kohtutäituri, on seadusandja loonud sisuliselt pretsedendi, mis võib osutada ka TsÜS tuleneva aegumistähtja kohaldamise muudatuste tegemisel lähtekohaks.

5.2. Kohtutäituri pädevus aegumistähtja kohaldamisel väärteo- ja kriminaalasjades

Nagu eelpool mainitud on alates 01.01.2010 kohtutäitur pädev otsustama täitmise aegumise üle väärteo- ja kriminaalasjas tehtud otsusest tuleneva sissenõude täitmisel. Aegumistähtja saabumine on aluseks täitemenetluse lõpetamiseks antud sissenõude osas. Nagu eelpool märgitud on KarS § 82 tulenevad aegumistähtjad õigust lõpetavaks tähtjaks.

Kohtutäitur peab aegumise kohaldamiseks hindama, kas KarS § 82 sätestatud täitmise aegumise tähtaeg on lõppenud, ega esine aegumise tähtja peatamist tingivaid asjaolusid. Peatamise asjaolude esinemisel on vajalik antud periood aegumistähtjast välja jätta ehk lähtuda igale peatamise asjaoludega täiteasjale individuaalselt. Kui aegumistähtaeg on täitunud, on see aluseks täitmisel oleva asja lõpetamiseks. Kohtutäitur lõpetab täitemenetluse oma otsusega. Otsuse võivad menetlusosalised (võlgnik või sissenõudja) vaidlustada KTS § 217 sätestatud korras maakohtus.

Iseenesest ei ole välistatud ja praktikas üsna tihti esinev olukord, kus aegumise kohaldamist taotleb kohtutäiturilt oma avaldusega võlgnik. Eriti aktiivsed on selliseid avaldusi esitama kinnipidamiskohas viibivad isikud. Kuna erinevat liiki täitedokumentidest tulenevate sissenõuete täitmise aegumistähtaeg on erinev ja tuleneb erinevatest seadustest, on võlgnike

---

⁴² K.Merusk. Administratsiooni diskretsioon ja selle kohustuslik kontroll. Tallinn: Juura 1997, lk 25.

poolt esitatud avaldused sageli vigased ja viitavad aegumistähtaja kohaldamisel valedetele seaduse sätetele. Näiteks taotletakse tsiviilasjas väljamõistetud võlgnevuse täitmise aegunuks tunnistamist kriminaalasjas või väärteoasjas tehtud otsuse täitmise sätete kohaselt. Arusaadav on siin ka motiiv – kriminaal- ja väärteoasjas tehtud otsuse täitmise aegumistähtjad on lühemad.

Kohtutäitur on menetluse läbiviimisel piiratud TMS § 11 piirangutega, mille kohaselt ei või ta osasid toiminguid läbiviia ilma kohtu poolse sekkumiseta. Paragrahvi koosseis ei ole ammendav ning sellele lisaks võib TMS paragrahvidest leida ka muid aluseid, mille lahendamine kuulub kohtu pädevusse (näiteks TMS § 14 ja §§ 220-222). Muude TMS § 11 loetelu hulgas on kohtu pädevuses ka muude lahendite tegemine käesolevas seadustikus ettenähtud juhtudel (TMS § 11 lg 1 p 7).

Üheks kohtu segamise põhjenduseks võib tuua lahendamisele kuuluva küsimuse erandlikkust ehk selle erakordsusest tingitud asjaolu. Kas aegumist võiks pidada nii erakordseks, et kohtu koormamist antud küsimuses kohaldada, on vaieldav. Kohtutäitur kohaldaks täitmise aegumise üle otsustamisel samu reegleid koos eranditega. Eesmärk oleks ikka ühesugune – täitmine tuleb täitedokumendi alusel lõpetada või jätta lõpetamata.

Lõpetaja ja menetleja kokkulangevust võib iseenesest pidada ka eetika küsimuseks - kas lahendi täitja ja täitedokumendi aegumise üle otsustaja võiksid olla ühes isikus. Täitja seisukohast vaadatuna on see problemaatiline, kuna otsustatakse nõude edaspidise täidetavuse või selle lõppemise üle. Teispidi aga on võimalik, et nõude täitmise aegumistähtaeg sunnib täitjat rohkem pingutama täitmise eesmärgi – kohustuse täitmise – võimalikult efektiivse ja tulemusliku resultaadi poole.

Kohtu seisukohast võiks põhjenduseks tuua töökoormuse vähendamist, kuna vastasel juhul koormatakse kohut asjade üle otsustamisel täitemenetlusse puutuva üle otsustamisel. Samuti võib kohtu poole pöördumine olla võlgnikule koormav (peab kohtu poole pöördumist keeruliseks, ei oma vastavaid õigusteadmisi jne), mille tulemusena võib olla negatiivne tagajärg võlgniku õiguste rikkumise osas – täitmisel olev lahend on õiguslikult aegunud aga aegumise üle kohtu poole pöördumise kohaldamata jätmisega aegumist kohtutäitur ise ei saa kohaldada.

5.3. TsÜS tuleneva aegumistähtaja rakendamise praktika

Erinevalt KarS § 82 aegumistähtaegadest on TsÜS sätestatud tähtaeg aegumistähtaeg, mille kohaldamiseks on vajalik pöörduda kohtu poole hinnangu saamiseks. Õiguslikult on see

võimalik huvitatud isiku taotluse alusel – esitades hagi täitemenetluse lubamatuks tunnistamiseks. Kohtutäitur ise ei saa aegumistähtaega kohaldada ega menetlust lõpetada.

TsÜS aegumistähtaeg on tunduvalt pikem kui väärteo- ja kriminaalasjas sätestatud. Aegumistähtaega on küll TsÜS lühendatud alates 05.04.2011 jõustunud muudatustega, kuid koosmõjus rakendussättega on selle ajaline kestvus oluliselt pikem kui väärteo- ja kriminaalasjas.

Aegumistähtaaja kestvusest tulenevalt (TsÜS tulenev aegumistähtaeg on pikem), on aja küsimus, millal arvuliselt suureneb kohtute töömaht võlgnike poolt esitatud hagide täitemenetluse lubamatuks tunnistamiseks arvu võrra. Mõõnma peab seda, et nii suures ulatuses see toimuma ei saa ainuüksi seetõttu, et TsÜS tuleneva aegumistähtaaja alusel aeguvaid täitedokumente ei ole arvuliselt nii suur hulk kui seda on väärteo- ja kriminaalasjades.

Kuna väärteo- ja kriminaalasjades on seadusandja läinud seda teed, et on andnud aegumise üle otsustamise andnud kohtutäituri pädevusse, on mõistlik eeldada, et seda tehakse ka TsÜS-st tulenevate tähtaegade üle otsustamisel. See aga eeldab poliitilist otsust ja TMS vastavate sätete sissetoomist. Nii nagu näitas analoogne kogemus KarS muutmisel, on see ilmselgelt võimalik.

Muudatuste tegemine oleks põhjendatud ka sellega, et see oleks võlgnikele vähem koormav. Õiguslikult ei ole ju kuidagi põhjendatav erineva menetlussoorituse regulatsioon (ühtede nõuete puhul kohaldub aegumine õigust lõpetava alusena nõ automaatselt, teise puhul peab selleks tegema lisasooritusi).

Ühesugustel alustel täitmise aegumise reguleerimine sarnastel alustel oleks põhjendatud ka õiguskindluse printsiibist lähtuvalt. Nagu eespool kirjeldatud erineb valdkonniti mitte ainult aegumistähtaaja pikkus vaid ka näiteks aegumise arvestamise aluseks olev ajahetk. Nii on TsÜS järgi aegumise kohaldamiseks mõnel täitmisele esitamise tähtpäev, maksuasjades aga esitamisele järgneva kalendriaasta 1.jaanuar. Lisaks sellele on puudulik ka erisätetega reguleeritud nõuete aegumistähtaaja lõpp nõude täitmisele esitamisel, selle võib küll tuletada analoogiat kasutades, kuid õigusselguse printsiibist lähtuvalt oleks mõistlik see sõnaselgelt väljendada.

Tänu kohtupraktikale on hakatud seaduses eristama aegumise tähtaegu täitedokumendi täitmisele esitamisel kui ka täitmise aegumisel. See on hea näide kuidas õigusselguse huvides on seadust täiendatud.

Kohtutäituri seisukohast on oluline menetlusosalistele tagada ühetaoline menetluspõhimõte. Olenevalt nõude iseloomust võibki aegumistähtaeg olla erineva pikkusega, kuid selle menetluslik asjaajamine võiks olla ülesehitatud ühesugustel alustel.

5.4. Kohtutäituri tasu maksmise nõude täitmise aegumise praktika

Kohtutäituri tasu väljamõistmiseks on kohtutäitur kohustatud koostama otsuse vastavalt KTS § 31. Kohtutäituri põhitasu muutub sissenõutavaks vastavalt KTS § 32 lõikele 2 täitmisteate kättetoimetamisega võlgnikule. Vastavalt TMS § 2 lõikele 16 on kohtutäituri tasu ja täitekulu otsus käsitletav täitedokumendina, mille alusel on võimalik algetada täitemenetlus ilma tunnustamise menetlust kohtus läbimata.

Seades kohtutäituri tasu maksmise nõude täitmise aegumise tõttu täitemenetluse lõpetamise konteksti, tekib küsimus, kas täitemenetluse lõpetamisel on kohtutäituri õigus jätkata täitemenetlust kohtutäituri tasu ja täitemenetluse käigus tekkinud täitekulude osas (TMS § 37). KTS ja TMS seda ei välista. Seega vaatamata kohtutäituri poolt täitemenetluse lõpetamisele on võimalik võlgniku suhtes menetlust jätkata kohtutäituri tasu või täitekuulu väljamõistmise otsuse alusel.

Kohtutäituri tasu ja täitekuulu otsuse täitmise aegumisele kohaldatakse tsiviilnõuete täitmise tähtaega. Vastavalt 05.04.2011 kehtima hakanud TsÜS⁴³ §-le 157 lõike 1 kohaselt on jõustunud kohtuotsusega tunnustatud nõude, samuti kohtulikust kokkuleppest või muust täitedokumendist tuleneva nõude aegumistähtaeg 10 aastat. Aegumine algab kohtuotsuse jõustumisest või muu täitedokumendi väljaandmisest, kuid mitte enne nõude sissenõutavaks muutumist (TsÜS § 157 lg 2).

Võrreldes väärteto- ja kriminaalasjas tehtud otsuse ja tsiviilnõuetele kehtestatud täitmise aegumise tähtaegu on selge, et väärteto- ja kriminaalasjas tehtud otsused aeguvad kiiremini (7 aastat). Teoreetiliselt on kohtutäituri õigus vaatamata kriminaalasjas kohaldatud täitmise aegumise kohaldamisel jätkata kohtutäituri tasu ja täitekulude osas täitmist kuni TsÜS sätestatud aegumistähtaaja lõppemiseni.

Praktikas on kohtutäituri kohtutäituri tasu ja täitekulude jätkamise üle otsustamisel lähtunud menetlusökonoomika põhimõttest. Kui kohtutäitur ei ole suutnud väärteto- ja kriminaalasjas väljamõistatud otsust täita ettenähtud tähtaaja jooksul, ei ole eriti tõenäoline, et antud võlgniku suhtes õnnestub edukalt sissenõuda kohtutäituri tasu ja täitekulusid veel pikema perioodi jooksul. Lisaks peaks kohtutäitur sissenõudmata nõuete osas tegema lisakulutusi ka

---

⁴³ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus, RT I, 06.12.2010, 1.

ebatõenäoliselt laekuvate toimikute menetlemiseks, et tagada piisav hoolsuskohustus. Hetkel valitseb kohtutäiturite hulgas erinev praktika, mille kohaselt mõned täiturid lõpetavad täitmise aegumise tõttu ka kohtutäituri tasu ja täitekulude sissenõudmised, osad mitte.

Erinev praktika tingib aga selle, et need võlgnikud, kelle osas menetlust lõpetatud ei ole, peaksid TsÜS tuleneva regulatsiooni tõttu pöörduma kohtu poole hagiga täitemenetluse lubamatuks tunnistamiseks. Ei ole välistatud, et seadusandja võiks mõistlikuks pidada täitemenetluses tekkinud täitekulude (tasu ja kulu) sissenõudmise lõpetamist koos täitedokumendi täitmise tähtaja lõpetamisega, mis oleks õigusselguse huvides täiesti põhjendatud ning lõpetaks ka kohtutäituri suvast tekkida võiva ebavõrdse kohtlemise kohustatud isiku suhtes.

5.5. Aegumine põhiõiguste kontekstis

Põhiseaduse § 10 kohaselt kehtivad Eestis demokraatliku õigusriigi põhimõtted. See tähendab, et Eestis kehtivad sellised õiguse üldpõhimõtted, mida tunnustatakse Euroopa õigusruumis.⁴⁴ Euroopa õigusruumis on haldusõiguse printsiipidena üldiselt tunnustatud näiteks järgmised põhimõtted: õiguskindlus, õiguspärane ootus, proportsionaalsus, mittediskrimineerimine, õigus olla haldusmenetluses ära kuulatud, õigus menetlusele mõistliku aja jooksul, tulemuslikkus ja tõhusus.⁴⁵ Õigusriigi printsiip – üheks oluliseks elemendiks on õiguskorra selgus ja ülevaatlikus. Õigusriigi printsiip eeldab ühiskondlike suhete reguleerimist seadusega, et see saaks aga efektiivselt toimuda, peab õigusnormide selguse ja ülevaatlikkuse kaudu olema tagatud õigusnormidest arusaamine ja õigusnormide regulatiivsus.⁴⁶ Pidades silmas eelpool kirjeldatud printsiipe, tuleks nendest põhimõtetest lähtuvalt kooskõlla viia ka täitmise aegumise regulatsioon.

Põhiseaduse § 12 lg 1 lause 1 sõnastuse kohaselt on kõigile tagatud võrdsus seaduse ees. Võrdsus seaduse ees tähendab kõigepealt seda, et kõigile tuleb kohaldada õigust ühel viisil. Seda aspekti nimetatakse õiguse ehk seaduse kohaldamise võrdsuseks.⁴⁷

Kuigi aegumise kohaldamisel on menetlusosalistele tagatud võrdne kohtlemine iga menetluse raames eraldi (nende kohaldamine ei ole ebavõrdne), võib ebavõrdseks pidada täitemenetluse kui universaalmenetluse korraldamist erinevate menetluste koosseisus selliselt, et aegumise

---

⁴⁴ Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 30. septembri 1994. a otsus nr III-4/A-5/94.

⁴⁵ Riigikohtu otsus 17.02.2003 3-4-1-1-03, punkt 14.

⁴⁶ K.Merusk, M.Kiviorg, R.Sõlg, I.Pilving, V.Olle, A.Mõttus. Õiguriigi printsiip ja normitehnika. Tallinn:Juura 1999.

⁴⁷ Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kättesaadav internetis: <http://www.pohiseadus.ee/pg-10>.

kohaldumine erineb valdkonniti väga suures mahus nii selle kohaldaja kui menetlustähtaegade osas, samuti selle rakendamise osas. Diskrimineeriv või vabadust piirav ebavõrdne kohtlemine on ainult siis õigustatud, kui see ei ole ebasproportsionaalne. Ebavõrdsust võimendab asjaolu, et seadusandja ei ole väljendanud milles seisneb ebavõrdse kohtlemise põhjendatus. Praktikas oleks mõistlik reguleerida aegumist mingite sarnaste põhimõtete järgi ja korraldada see ka ühtsel organisatoorsel alusel. Neid põhimõtteid võib pidada õigusriigi üldprintsipi koosseisu kuuluvateks, mille rakendamise kohustus on samuti põhiseadusest tulenevalt õigustatud.

Põhiseadus sisaldab üldtunnustatud seaduslikkuse printsiipi – riigivõimu tuleb teostada seaduse alusel.⁴⁸ Selle printsiibi peamisi algideesid oli luua ühiskonna kindlaksmääratus, eesmärgipärasus ja ettearvatus. Põhiseaduse § 3 esimese lõike esimene lause ja § 11 esimene lause lubavad isiku põhiõigusi ja vabadusi piirata üksnes Riigikogu poolt või rahvahääletusel vastuvõetud seadusega sätestatud juhtudel ja korras.⁴⁹ Seaduslikkuse printsiip tähendab seda, et ei või kahjustada meelevaldselt seadusega, eriti põhiseadusega kaitstud õigusi ja vabadusi, omamata selleks seadusjärgset volitust. Iga hästi toimiva õiguskorra eelduseks ja vältimatuks tingimuseks on see, et tegevus, sealhulgas ka õigustegevus, toimuks heas usus, heatahteliselt.⁵⁰

Küsimus ei ole selles, et täitedokumentide aegumine ei tuleneks seadusest ega selle rakendamise regulatsioon ei oleks kehtestatud kooskõlas põhiseaduses sisalduva seaduslikkuse printsiibiga – aegumine on reguleeritud põhiseaduse mõttega kooskõlas ehk kehtestatud seaduse alusel. Probleem on selle regulatsiooni ühetaolisuses ja rakendajate (kelle pädevusse antud) ühetaoliselt reguleeritusest ja selle regulatsiooni mõistmise keerukuses nende isikute poolt, keda see puudutab. Lihtsamini öeldes – igaühel peaks eelduslikult olema võimalik oma õigustega tutvuda ilma eriliste pingutuste või õiguslaseid teadmisi omamata, see peaks olema iga seadusloome üldisem eesmärk.

Õiguskindlus peab tagama muu hulgas, et üksikisikul on võimalik riigorganite käitumist teatava tõenäosusega ette näha ja nendega arvestada. Selle nõude täitmine eeldab piisavalt arusaadavate seaduste kehtestamist. Usalduskaitse põhimõte kaitseb üksikisiku ja riigi vahelist usaldussuhet keelustades üksikisikule ebasoodsate normide tagasiulatuvat mõju. Õiguskindluse peamiseks menetluslikuks põhimõtteks on muu hulgas ka legitiimse ootuse printsiip. Printsiibi kohaselt on igaühel õigus toimida, lähtudes mõistlikust ootusest, et

---

⁴⁸ Eesti Vabariigi põhiseadus, RT I, 27.04.2011, 2, § 3.

⁴⁹ Riigikohtu otsus 24.12.2002 3-4-1-10-02, punkt 24.

⁵⁰ R. Maruste. Põhiseadus ja selle järelevalve. Tallinn: Juura 1997, lk 82-83, 94.

rakendatav seadus jääb kehtima. Õiguskindluse põhimõte sh õiguse arusaadavuse ja kättesaadavus: õigus peab olema piisavalt selge ja arusaadav. Õiguspärase ootuse põhimõte – igaühel on õigus toimida lähtudes mõistlikust ootusest, et seadus jääb kehtima. Riigikohus on oma 04.09.1994 a otsuses märkinud, et igaüks peab saama temale seadusega antud õigusi ja vabadusi kasutada vähemalt seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Seaduses tehtav muudatus ei tohi olla õiguse subjekti suhtes sõnamurdlik.⁵¹

Riigikohtu 16.10.2002 lahendi nr 3-2-1-119-02 kohaselt kehtib täitemenetluses formaliseerituse printsiip, mis väljendub kohtutäituri poolse kohustusena kontrollida täitemenetluse algatamisel täitedokumendi vastavust formaalsetele seaduse nõuetele ning kohtutäituril ei ole õigust kontrollida täitedokumendi materialõiguslike asjaolude õiguspärasust. Kohtutäituril puudub pädevus hinnata täitedokumendi õiguspärasust ja ta on kohustatud täitemenetluse algatama, kui temale esitatakse täitmisele formaalselt korrektne dokument. Täitedokumendi pinnalt tekkivaid materiaalõiguslikke vaidlusi ei ole formaliseerituse printsiibist lähtuvalt kohtutäitur õigustatud lahendama. Aegumise üle otsustamise pädevuse laiendamine kohtutäiturile on vastuolus formaliseerituse printsiibiga. Kohtutäituri asetamine materiaalõiguse kohaldaja rolli on endiselt kaheldava väärtusega. Samas on praktika osutunud selles osas efektiivseks. Antud asjaolusid arvesse võttes peaks riik kaaluma kogu täitmise aegumise üle otsustamise ülesehitamist ühtsetel alustel eeskätt pidades silmas menetlusosaliste õiguspäraseid ootusi ja ühetaolisust. Mõistlik ja ootuspärane on eeldada, et täitmise aegumise üle otsustamine oleks selge ja ei nõuaks menetlusosaliselt suuremaid pingutusi TsÜS-st tuleneva aegumise kohaldamisel kui seda on KarS-is. Samuti tuleks kaaluda kas on otstarbekas koormata kohtuid ülesannetega täitmise aegumise üle otsustamisel, mis siseriiklikult on teises menetluses reguleeritud kohtuväliselt.

---

⁵¹ R. Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn: Juura 2004.

Kokkuvõte

Täitemenetlus on oma olemuselt seadusandlikult reguleeritud sunni rakendamine. Kuna sunni kasutamine on juba oma olemuselt isiku põhiõiguste piiramine, peab see toimuma kooskõlas seadusega ja selle alusel. Eestis on täitemenetluse läbiviimiseks loodud süsteem, mis on isemajandav: riik on osa oma võimuvolitustest üle andnud vabakutselistele kohtutäituritele, kehtestades nende teenusele hinnakirja ja pannes tasu maksmise kohustuse kohustatud isikutele (võlgnikele).

Täitemenetlus kui menetluse alaliik tugineb täitemenetlusseadustikule, olles samas nende menetluste jätkuks, millest tekkinud kohuste sooritust peab täitemenetlus tagama sundi rakendades.

Täitemenetlust viiakse läbi ühesuguste menetlustoimingute läbiviimise teel kõikide menetlemist vajavate nõuete suhtes, olenemata nende õiguslikule tekkimisele. Seega võib täitemenetlust õigustatult pidada universaalmenetluseks: riiklikult on otsustatud täita nõudeid ühetaoliste reeglite kohaselt, mitte arendada igale õigussuhte täitmisele iseseisvat menetlemise reeglistikku koos iseseisva organisatoorse üksusega. Täitemenetlust viivad läbi vabakutselised kohtutäiturid alates 2001 aastast.

Olenevalt seaduse sõnastusest ja mõttest on aegumistähtjad õigust lõpetavad või mitte. Täitmise aegumistähtaja kohaldamisel on vajalik eelkõige määratleda, millisesse õigusvaldkonda täitedokument liigitud. Sellest sõltub, millisest seadusest tuleneb täitmise aegumise regulatsioon.

Täitmise aegumise kohaldamisel lõpeb täitedokumendi täitmise õigus ja kohtutäitur on kohustatud menetluse lõpetama. Aegumistähtaja kohaldamiseks on vajalik pädeva isiku otsustust. Õigus tugineda aegumisele ei realiseeru ilma vastuväite esitamiseta ja pädeva isiku otsuseta.

Täitemenetluses kohaldatakse kas TsÜS-ist tulenevat aegumistähtaega või KarS-ist tulenevaid õigust lõpetavaid tähtaegu. Mõningatel juhtudel on täitmise aegumise tähtjad puudulikult sõnastatud või loovad erinevad tähtaja arvestuse aluseks olevad tähtpäeva. Seadusega on aegumise tähtjad kehtestatud, kuid pädevus aegumise tähtaja kohaldamise üle on jaotunud erinevalt.

Väärteo- ja kriminaalasjas otsustab täitmise aegumise tähtaja saabumise ja rakendab tähtaja peatumist kohtutäitur. TsÜS aegumistähtaega kohaldab võlgniku hagi alusel kohus. Maksuasjades on täitmise aegumistähtaeg sõnastamata – pole arusaadav, millise tähtaja

jooksul nõude täitmine aegub. Sätestatud on täitmisel esitamise tähtaeg, mis täitmisele esitamisel katkeb.

Kohtutäitur on vaba elukutset pidav isik, kelle teenuse hind on seotud seadusega sätestatud tasumääradega ja selle sissenõudmiseks on kehtestatud kindel kord. Kohtutäituril on õigus läbiviidud ametitoimingute eest võtta tasu ehk saada ka avalik-õiguslike nõuete menetlemise eest õiglast hüvitist.

Kohtutäituri otsustusõigus täitmise aegumise üle otsustamisel tuleneb TMS-st. Seadustiku täitmine on kohtutäiturile kohustuslik, kohtutäitur vastutab oma ametitegevuse eest isiklikult. Seadusega riigilt kohtutäiturile täitmise aegumise üle otsustamise üleandmisega on ületatud kohtutäituri pädevust (formaliseerituse printsiip). Menetlusnormide rakendaja ei peaks lahendama menetluse läbiviimisel täitedokumentiga seotud sisulisi küsimusi kuid kui seda on juba kord seadusega laiendatud, tuleks seda teha terviklikult. Samuti peab kohtutäiturile tagama seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks ka need infokanalid, kust kohtutäitur saaks kontrollida peatumise aluseks oleva asjaolu esinemist. Käesoleval hetkel on see puudulik.

Samas ei näe autor probleemi kohtutäituri pädevuse laiendamises, kuna aegumise üle otsustamine on mõistlik lahendada vahetult selles menetluses, mis otseselt puudutab täitedokumendi täidetavust. Kuna eraõiguslikest vaidlustest ja karistusõiguslikest suhetest tekkinud nõuete aegumisele kohaldatakse erinevat regulatsiooni, killustab see täitemenetluse terviklikust – õigustatud on eeldada, et sarnased juhtumid reguleeritakse ühetaoliselt ja menetleja keskselt. Menetlusosalistel on õigustatud ootus võrdsele kohtlemisele, olenemata millisest õiguslikust suhtest on täitedokument tekkinud. Samuti ei ole mõttekas koormata kohtuid kohustustega, mis ei ole nii sisulist laadi.

KarS ja TsÜS erinevustest tekkinud olukorras peaks seadusandja võtma vastu otsuseid kumba teed valida – kas jätkata KarS muudatustega loodud õiguslikku järjepidevust ja ühetaolisust või jätkata erinevate reeglitega. Täitemenetluse seisukohast ja arvestades ka kohustatud isiku huviga, tuleks kaaluda ühtsetel alustel täitmise aegumise reguleerimist. Varieeruda võiksid vaid aegumise tähtaja pikkused, kuna need on olenevalt õigussuhte iseloomust tulenevalt põhjendatud.

Резюме (The process of execution of negative prescription - regulations and practise)

В Эстонии исполнительное производство является отдельной отраслью права. По своей сущности исполнительное производство является применением государственного принуждения в отношении лиц, которые не выполнили наложенные на них обязательства. В Эстонии, начиная с 2001 года, исполнительное производство ведут внештатные судебные исполнители.

Данная работа анализирует регуляцию и практику истечения давности исполнения.

Несмотря на классификацию производства о признании требования, исполнительное производство ведётся на основании общих процессуальных норм. За некоторыми исключениями, несмотря на предыдущее производство, все требования исполняются однообразно. В этом выражается универсальность исполнительного производства.

Хотя разделение исполнительного производства и других производств обосновано с учётом экономии производства, однако при решении значительных вопросов исполнительного производства, связь между разными производствами является значительной. Одним местом подобного соприкосновения является тематика истечения давности исполнения.

Хотя при проведении исполнительного производства исполнитель является самостоятельным, при применении истечения давности он должен быть в состоянии понять какой закон применить и использовать эти положения в соответствии с законом. Исполнительное производство нужно проводить в соответствии принципом формализации, который выражается в разделении труда между судом и органом исполнительной власти. Исполнителю исполнительного производства не разрешается решать содержательные вопросы, он должен исходить только из предписания исполнительного документа.

В исполнительном производстве нужно учитывать права и тех лиц, кого исполнительное производство касается напрямую (участники производства). Таким образом можно предположить, что исходя из правовой ясности и конституционных принципов, участнику производства должно быть заранее известно, какого поведения можно предполагать от исполнителя производства и какие права, в случае их нарушения, участники производства могут начать защищать.

В работе выясняется, на каком правовом основании поданные на исполнения требования истекают давностью в исполнительном производстве и какие различия в применении истечения давностью. Что послужило надобностью регулировать

истечение давности по-разному и что является теоретическим обоснованием этого. Какова правовая регуляция, факторы, повлиявшие на её изменения и проблемы, возникшие на практике. Является ли регуляция истечения давности в исполнительном производстве в соответствии с общепризнанными принципами, как правовая ясность, правовая уверенность и равное отношение. Какова компетентность исполнителя производства при решении истечения давности, соответствует ли она признанному в исполнительном производстве принципу формализации. В некоторой степени рассмотрены принципы оплаты судебного исполнителя и истечение давности платы судебного исполнителя, исходящей из решения судебного исполнителя. При составлении работы автор исходил из гипотезы, что истечение давности исполнения регулировано на разных основаниях, что создаёт разную практику и противостояние в ограничении компетентности исполнителя.

В работе собраны данные из правовой литературы, законодательства и судебной практики. Основываясь на данные, проанализировано понятие истечения давности, касающегося истечения давности законодательства и его формирования, конституционные права обязанного лица в соприкосновении с исполнительным производством, правовой статус делопроизводителя и его обязанности при применении истечения давности, соприкосновение разных видов производства с исполнительным производством и их влияние на применение срока истечения давности. Также проанализирована сложившаяся судебная практика.

Allkiri: _____

20.05.2013

Kasutatud lühendite loetelu

KrMS – Kriminaalmenetluse seadustik

KTS – Kohtutäituri seadus

MKS – Maksukorralduse seadus

TsMS – Tsiviilkohtumenetluse seadustik

TsÜS – Tsiviilseadustiku üldosa seadus

RT – Riigi Teataja

KarS – Karistusseadustik

HKMS – Halduskohtumenetluse seadustik

VTMS – Väärteomenetluse seadustik

TMS – Täitemenetluse seadustik

Kasutatud materjalide loetelu

Kasutatud kirjandus

1. A. Alekand. Formaliseerituse sisu ja ulatus täitemenetluses, Juridica 2003, nr 5.
2. A. Alekand. The Estonian Universal Enforcement Procedure and the Bailiff as the Taker of Procedural Decisions. Juridica International:2008, no 15.
3. A. Alekand. Täitemenetluslane kohtupraktika aastatel 2001-2003, Juridica 2003, nr 8.
4. A. Alekand. Täitemenetlusõigus. Tallinn:Juura 2011.
5. A. Mathieu-Fritz, A. Queminn. French ''officiers ministériels'': Autonomy of the Legal Professions, Protection of Their Market and an Ambivalent Relationship with the State.2009 – International Journal of the Legal Profession, vol 16, no 2–3.
6. C. Pollitt, G. Bouckaert. Public Management Reform: A Comparative Analysis. Oxford: Oxford University Press. 2004.
7. C.G. Paulus. Tsiviilprotsessi õigus. Tallinn:Juura 1996.
8. Eesti Vabariigi põhiseadus, RT I, 27.04.2011, 2, § 3.
9. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kättesaadav internetis: <http://www.pohiseadus.ee/pg-10>.
10. H. Köhler. Tsiviilseadustik. Üldosa. Tallinn:Juura 1998.
11. H. Vootele, J. Sootak. Süüteo ja otsuste täitmise aegumine, Juridica 2008 nr 5.
12. I ja II asteme kohtute statistilised menetlusandmed 2008. aasta kokkuvõte, Tallinn 2009.
13. I ja II asteme kohtute statistilised menetlusandmed 2009. aasta kokkuvõte, Tallinn 2010.
14. J. Sootak. P.Pikamäe. Kriminaaltäitevõigus. Tallinn: Ilo 2001.
15. Justiitsministeerium. Kohtutäiturite täitestatistika. 2012.
16. Justiitsministeeriumi poolt avaldatud täitemenetluse statistika. Kättesaadav internetis: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=56510/T%E4itestatistika+2011+lahendiliigi+j%E4rgi.pdf>.
17. K. Merusk, M. Kiviorg, R. Sõlg, I. Pilving, V. Olle, A. Möttus. Õiguriigi printsiip ja normitehnika. Tallinn:Juura 1999.
18. K. Merusk. Administratsiooni diskretsioon ja selle kohustuslik kontroll. Tallinn:Juura 1997.

19. K. Randlane. Ühtsema riigivalitsemise suunas: kliendipõhise loogika rakendamise võimalused avalik-õiguslike rahaliste nõuete sissenõudmisel. Kättesaadav internetis: <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16242>.
20. K. Tuulmägi. Aegumistähtajad ja teised seaduses sätestatud tähtajad ning nende eristamise probleeme praktikas. Juridica 2009, nr 5.
21. Kuritegevus Eestis 2011. Kättesaadav internetis: http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57202/Kuritegevus_Eestis_2011.pdf.
22. M. Ernits. Põhiõigused, demokraatia, õigusriik. Tartu Ülikooli kirjastus, 2011.
23. P. Varul. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2006.
24. R. Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn: Juura 2004.
25. R. Maruste. Põhiseadus ja selle järelevalve. Tallinn: Juura 1997.
26. T. Annus. Riigi funktsioonide delegeerimine eraõiguslikele isikutele kohtutäiturite näitel. Juridica 2002, nr 4.
27. T. Annus. Riigiõigus. Tallinn: Juura 2006.
28. T. Randma. T. Annus. Haldusreformi müüdid. Riigikogu Toimetised 2000, nr 2.
29. V. Kõve, T. Tampuu. Eraõiguse põhiprobleeme. Õppematerjal kohtunikele 2003. Tartu 2004.
30. W. Drechsler. Governance, Good Governance, and Government: The Case for Estonian Administrative Capacity. Trames vol 8 no 4.

Kasutatud normatiivmaterjalid

31. Individuaalse töövaidluse lahendamise seadus. RT I, 26.03.2013, 7.
32. Justiitsministri 27.02.2011 käskkiri nr 98.
33. Karistusseadustik, RT I 2002, 86,504.
34. Karistusseadustiku rakendamise seadus, RT I 2002, 56, 350
35. Kohtutäituriseadus, RT I 2009, 68, 463.
36. Kriminaalmenetluse seadustik, RT I 2003, 27, 166.
37. Kriminaalmenetluse seadustik, RT I 2008, 28, 180.
38. Maksukorralduse seadus. RT I, 17.04.2013, 14.
39. Eesti Vabariigi põhiseadus. RT I, 27.04.2011, 2.
40. Riikliku pensionikindlustuse seadus. RT I, 06.12.2012, 3.

41. Tsiviikohtumenetluse seadustik. RT I 2008, 28, 180.
42. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I, 06.12.2010, 12.
43. Täitemenetluse seadustik, RT I 2005, 27, 198.
44. Täitemenetluse seadustik. RT I, 31.12.2012, 15.
45. Täitemenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus, RT I, 14.03.2011.
46. Tööturuteenuste ja –toetuste seadus. RT I, 26.03.2013, 8.
47. Vanemahüvitise seadus RT I, 16.05.2013, 43.
48. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus. RT I, 06.12.2010, 1.

Kasutatud kohtupraktika

49. Riigikohtu otsus 30.09.1994 III-4/A-5/94.
50. Riigikohtu otsus 21.05.2002 3-2-1-56-02.
51. Riigikohtu otsus 24.12.2002 3-4-1-10-02.
52. Riigikohtu otsus 17.02.2003 3-4-1-1-03.
53. Riigikohtu otsus, 16.02.2004 3-3-1-5-04.
54. Riigikohtu otsus 18.05.2006 3-3-1-11-06.
55. Riigikohtu määrus 12.10. 2006 3-2-1-71-06.
56. Riigikohtu otsus 09.01.2008 3-2-1-131-07.
57. Riigikohtu otsus 02.10.2008 3-1-1-51-08.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Katrin Vellet, 31.12.1974 annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose "AEGUMINE TÄITEMENETLUSES- REGULATSIOON JA PRAKTIKA", mille juhendaja on Anna Markina:

1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

Olen teadlik, et lihtlitsentsis nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Katrin Vellet

Tallinn, 20.05.2013